

POHOD

jugoslovenskih
nacionalistov

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

Leto V.

Ljubljana, dne 20. septembra 1936.

Št. 25

Fronte

Živimo v dobi snovanja front, ne le v evropski politiki, marveč tudi v politiki posameznih držav. Tu pristaši avtoritativnega režima, režima močne roke, fašizma, hitlerizma itd., tam pristaši ljudskih svoboščin in demokracije. Ta dva tabora si stojita sovražno nasproti in če smemo verjeti govorom merodajnih nemških državnikov na zadnjem kongresu v Nürnbergu, je prvi tabor po svojem gotovo najjačšem predstavniku, voditelju tretjega Rajha, napovedal borbo na nož drugi fronti, koje predstavnika vidi Hitlerjev narodni socializem v boljševizmu. Kako daleč je že dozorela ta napetost, nam kaže najbolj nazorno Španija, ki krvavi iz nešteti ran v bratomorni borbi, ki jo vodi španski narod navidez med seboj in za ureditev svojih notranjih razmer, v resnici pa pod vplivom in za račun teh dveh front, ki se borita na španskih tleh in za ceno španske krvi za nadvlado.

Kadar se govori o predstavnikih ene ali druge fronte, je nekako samo po sebi razumljivo, da se boljševizma ne šteje med režime močne roke, da se mu izrecno ali molče priznava kvalifikacija demokracije oz. ljudske fronte. Pojav je nekoliko čuden za vsakega, ki pozna vsaj od daleč razmere v Rusiji. Od leta 1917. dalje vlada v tej ogromni slovanski državi ne samo režim močne, marveč režim krute in neusmiljene roke, ki se ne zaustavi niti pred najhujšim nasiljem in kateremu ni sveta niti privatna lastnina, niti družina, niti vera. Odkod torej dejstvo, ki ga opažamo tudi pri nas, da se sovjetskega režima ne prišteva med takozvane fašistične režime in da si tudi naši prijatelji in občudovalci boljševističnega komunizma prisvajajo pravico nazivati s fašisti vse one, ki ne spadajo v njihov krog in v katerih vidijo svoje nasprotnike, zlasti pa nas, jugoslovenske nacionaliste? Odkod nasprotni pojav, da odklanja Hitler kot najizrazitejši predstavnik močne roke vsako možnost sodelovanja s sovjetsko Rusijo, ki je po ustroju svojega režima prav tako fašistična kakor Nemčija ali Italija?

Imperialistične tendence glavnih predstavnikov ene in druge fronte so vzrok temu na videz nelogičnemu in nerazumljivemu stanju. Kakor je italijanski fašizem nosilec ekspanzivne, napram vsem za Sredozemsko morje v poštev prihajajočim državam agresivne ideje, obnove rimskega carstva, kakor je narodni socializem tretjega Rajha nosilec ideje, da mora dobiti Nemčija nazaj vse ono ozemlje, katero je imela pred svetovno vojno, še več, da je tretji Rajh predstavnik vseh širom sveta živečih Nemcev, tako je tudi boljševizem predstavnik ideje, da je treba vse svet zastrupiti z nazori komunističnega evangelija in na ta način doseči če ne teritorialno, pa vsaj duhovno nadvlado Moskve nad vso Evropo in nad vsem svetom. Ti tuji in za nas v njihovih sedanjih oblikah nesprejemljivi imperializmi se odražajo tudi v nas samih, v notranjih prilikah našega naroda in naše države. To odražanje je seveda prilagojeno stanju našega večinoma še v zelo primitivnih razmerah živečega naroda, ki spričo tega tudi na svoj primitiven način sprejema zunanje vtise teh zunanjih dogodkov in si jih razlaga tako, kakor mu to prišepetavajo oni, katerim zaupa. In komu zaupa danes naš narod?

Kdor si ne zapira oči pred resnico in kdor gleda z bistrimi očmi okoli sebe, bo moral priznati, da so vse dosedanje osebnosti, ki so do nedavna veljale kot učitelji in voditelji tega naroda, izgubile svojo avtoriteto in predstavljal le še glas vpjočega v puščavi. Lahko nastopajo na zborih, lahko pisarijo o ti-sočglavih množicah, ki jim navdušeno ploščajo, toda vse to je le še farsa, kateri ne veruje noben resen človek in v katero zlasti ne veruje narod, ki se iz teh ali onih razlogov še udeležuje takih nastopov. Mesta teh propadlih avtoritet so zavzeli drugi, žal, še mnogo slabši ljudje, ki hodijo od sela do sela, od znanca do znanca in propovedujejo evangelij ljudske fronte. Pa ne samo ene ljudske fronte. Kakor v vsakem drugem oziru, je Jugoslavija zelo rodovitna tudi na pokretih, ki se porajajo in udeležujejo pod imenom «ljudska fronta». Dovolj je takih pokretov v Srbiji, ne pogreša jih sosednja Hrvatska, čeprav jo pokriva na videz še vedno enotni prapor njenega predsednika v Kupincu, imamo jih tudi pri nas v Sloveniji, kjer nastopa ena ljudska fronta kot predstavnica močne roke, druga pa kot predstavnica svoboščin naroda in demokracije, pa si medsebojno očitata fašizem, izdajstvo narodnih interesov, predvsem seveda izdajstvo slovenske misli, slovenskega naroda in slovenske kulture. Čeprav se pa ti dve «ljudski fronti» tepeta med seboj, odrekata druga drugi «ljudskost» in očitata druga drugi nesolidno delo in nepošteno namene, sta si vendar edini, kadar je

Po občnem zboru

Vojvoda Trifunović, predsednik Narodne Odbrane

Ker se je vršil letos na Vidov, dan kongresa celokupne Narodne Odbrane v Kragujevcu in na Oplencu, je moral Oblastni odbor NO prenesti svoj občni zbor na drug termin. Že v juniju t. l. je določil kot dan svojega občnega zbora rojstni dan mladega našega Vladarja, Nj. Vel. kralja Petra II. ter to tudi objavil v listih. Po pravilih imajo pravico udeležiti se občnih zborov NO le izvršilni člani, katerih ima Oblastni odbor ljubljanski samo 533, torej komaj 20% svojega članstva. Ker je večina Odborašev sočasno organizirana tudi v Sokolu in Streljaških družinah, se je udeležilo občnega zbora le 160 izvršilnih članov. Ostali so se skoraj brez izjeme vsi opravičili ustmeno ali pismeno. Oblastni odbor je moral vzeti njih opravičila na znanje, ker ni niti hotel niti smel škodovati sočasnim prireditvam Sokola in Streljaških družin. To bodi povdarjeno na eni strani kot dokaz lojalnosti NO napram drugim nacionalnim organizacijam, na drugi strani pa kot dokaz vzorne discipline, ki obstoja v vrstah izvršilnih članov NO.

Občni zbor sam je potekel na način, ki ga je karakteriziral delegat Središnjega odbora, naš vsem nam znani, dragi Čika Mile z besedami, da se mu zdi, kot da je v božjem hramu. Skrajna pozornost in pazljivost navzočih delegatov je omogočila, da so dosegla poročila posameznih funkcionarjev prejšnjega Oblastnega odbora, ki je polagal ta dan svoj

treba grmeti zoper fašizem in njegove zdevne predstavnike v naši državi, to je jugoslovenske nacionaliste. Tako stojimo nacionalisti ob strani, sicer od vseh strani in od vseh ljudskih front in demokracij osovani in napadani, pa kljub temu upravičeno samozavestni. Brez dvoma smo nekaj vredni in brez dvoma predstavljamo veliko oviro raznim ljudskim frontam in njihovim predstavnikom, sicer bi se ne zaganjali tako složno v nas. Ta sloga je v tem oziru naravnost vzorna, ker veže v enotno fronto proti nam pripadnike raznih internacional in njihovih pod imenom Ljudska fronta št. I, Ljudska fronta št. II itd. registriranih firm. Kako zabavno je čitati in poslušati vse to, kar se piše in govori o nas in proti nam. Samo mi smo garjeve ovce, ki ogrožajo narod in zlasti vodilne ovne, samo nas je treba streti, pa bo zavlada prava demokracija, pa bo narod lahko užival svoje svoboščine. Kakšne? O teh se bodo šele potem pomenili predstavniki raznih ljudskih front, ki vsaj pri nas niso prav nič drugega kakor lestve, po katerih hočejo plezati posamezniki, na žalost ne ravno solidni elementi navzgor, da bi zajezdili naš narod in mu sedeli na glavo. Ljudski fronti in te nosilcev svojih svoboščin, pa si bo v svoj zdravi pameti sam zadel močne roke, ki bi enkrat za vselej pomedla z vsemi temi frontami in njihovimi očeti.

obračun, oni uspeh in one globoke utise, ki so jih poročila tudi zaslužila.

Predsedniško poročilo je v širokih obrisih obravnavalo vse važnejše pojave našega notranjega življenja in bitja, zlasti one, katerim sledi nacionalisti z največjo pažnjo, ne da bi mogli razumeti, kako so se mogli razviti do svoje današnje tako nesimpatične oblike in kako je mogoče, da ni bilo nikogar, ki bi se bil pravočasno zavedel svoje odgovornosti ter vsaj poskusil priti jim v ožjo. Popolna brezbriznost napram doraščajoči mladini, pomanjkanje resnične avtoritete napram raznim destruktivnim elementom, predvsem pa popolna brezbriznost napram najtežjim izrastkom na gospodarskem, socialnem in nacionalnem polju — vse to je skozi vsa leta od dneva osvoboditve dalje ustvarjalo razpoloženje, čegar posledice vidimo in čutimo danes. Pri vsem tem in kljub vsemu temu pa smo jugoslovenski nacionalisti slej ko prej prepričani, da čuva Jugoslavijo Bog. Kot vedno doslej, ji bo tudi sedaj naklonil prave moči, ki bodo znali zgrabit zlo pri korenu ter preskrbeti ne tuj, marveč domača zdravila našemu težko preizkušenemu narodu in naši lepi rodni grudi.

Poročilo tajnika. Poleg običajne statistike je vsebovalo tudi kratek izvleček iz poročil vseh in ljubljanskem Oblastnem odboru včlanjenih organizacij NO. Ta poročila so sestavili nacionalisti, ki delajo na terenu, vidijo od blizu vse ono, kar se dogaja okoli njih ter so najbolj poklicani povedati svoje mnenje.

Dr. Milan Dular, predsednik Obl. odb. NO v Ljubljani

Saj to niso ljudje, ki zasledujejo s svojim nacionalnim delom kake osebne cilje in interese, to so le mrtve straže v službi jugoslovenske nacionalne misli. Beseda teh ljudi drži bolj kot vsako drugo poročilo, pa naj bo žig, s katerim je opremljeno, še tako lep. Iz poročil teh prvakov nacionalnega dela je povzelo tajniško poročilo najvažnejše odstavke ter ugotovilo, da je naš narod do grla sit partij in partizanstva, da je v svoji notranjosti nedostopen za vse dosedanje partije in njihove programe ter da komaj čaka ure odrešenja, ko bo mogel dati svojem razpoloženju tudi duška. Želi si novih moči, partijsko svobodnih, moralno in nacionalno brezhibnih, predvsem pa moči, ki žive med njim, poznajo vse njegove brige in težave iz lastnihkušenj, ne pa samo iz pisanih poročil, čitanih v udobnih foteljah. Poročila organizacije NO so tudi podčrtavala težko stališče jugoslovenskega nacionalista v današnjih časih. Tajniško poročilo je zlasti omenilo neprestano hujskanje, ki se vrši sistematično in dosledno proti nacionalizmu z očitanjem fašizma in pofovstva. Ugotovilo je, da je bolj častno za jugoslovenske nacionaliste, če se jim čeprav neupravičeno očita fašizem kot pa, da bi se jih moglo mešati med ono blato, ki se oklepa danes tako zvane demokracije.

Iz poročil blagajnika so mogli delegatje številčno razvideti velike napore in uspehe svojega Oblastnega odbora. Preko 120.000 Din donatkov in izdatkov tekom enega leta, ves denar porabljen izključno v nacionalne svrhe, zlasti za tisk. Gotovo je značilno, da ne vsebuje celoleten obračun niti pare za kritje dijet in drugih takih izdatkov. Koliko potov so napravili člani Oblastnega odbora ne samo k posameznim organizacijam na njih občne zборе in članske sestanke, marveč tudi v Beograd in drugam! Pa si ni nihče zaračunal niti pare za taka pota. Vsi so se zavedali in se zave-

dajo, da je resnično nacionalno delo žrtvovanje samega sebe do skrajnih meja in da ne spada v nacionalne organizacije, še manj pa v njihovo vodstvo, oni, ki ni sposoben živeti brez dijet.

Vse to je dovolj razlogov za enodušnost, s katero je dalo članstvo svojim bratom iz bivšega Oblastnega odbora razrešnico ter jim izreklo svojo bratsko zahvalo.

Brez ceremonij in fraz je sledila točka «Volitve novega odbora». Tudi tu se je pokazala popolna enodušnost Odborašev, ki so sprejeli mišljenje svojih vodilnih bratov in soglasno sprejeli listo novega Oblastnega odbora. To listo je predlagal delegat prejšnjega predsednika Oblastnega odbora sam kot dokaz, da predlagane osebne spremembe niso plod kakih osebnih nesoglasij in zakulisnih borb, marveč izraz popolne enodušnosti, zlasti pa stremljenja, da se pritegnejo vedno novi, mlajši in polnovredni nacionalisti na odgovorna mesta, kjer bodo mogli pokazati svojo sposobnost in dokazati svojo polnovrednost v resnem, nacionalnem delu, v katerem jih bodo podpirali vsi starejši «bivši». Kajti v službi za jugoslovensko idejo so in morajo biti vsi nacionalisti vedno aktivni. Nihče od njih ne sme mirovati nikdar, vsak izmed njih mora biti z vso svojo dušo vdan ideji in organizaciji, ki jo predstavlja, nihče izmed njih si ne more nikdar pridobiti pristavka v p. ali n. r. Kjer ni možnosti lepih pokojnin, tam tudi takih pristavkov ni treba, tam so možni samo delavci, ki delajo neglede na svoje šarže, ker se zavedajo, da vsi le redovi v službi jugoslovenske misli.

Vsemu temu je dal najlepšega izraza brat Mile Pavlović, ko je spregovoril v imenu Središnjega odbora. Opisal je prošlost Narodne Odbrane ter karakteriziral njeno bistvo z besedami, da NO ni nikaka običajna organizacija, marveč izraz narodne volje in narodnega hotenja, predstavnica tega, kar čuti naš narod v največji globini svoje duše in prvobornost, za uveljavitev teh stremljenj in želj našega naroda. Bila je to v prošlosti, ko je izražala vso ono borbenost, ki je dovela do razsula dveh svetovnih carstev, turškega in avstro-ogrškega, biti mora to tudi v sedanjosti, ko nas narod kljub osvobođenju dejansko še ni svoboden in ga je treba šele rešiti njegovih največjih in najbolj nevarnih nasprotnikov, zlasti tujega kapitalizma in raznobarnih internacional, ko je naš narod sicer ujedinen fizično, pa ga je treba ujediniti še kemično, da postane v resnici notranje enoten in vsled tega na zunaj krepak in nepremagljiv predstavnik jugoslovenstva.

Župnik Janko Barle, podpredsednik Obl. odb. NO v Ljubljani

Novi Oblastni odbor ni nov, kljub nekaterim osebnim spremembam je le nadaljevanje svojega prednika, po čigar stopinjah bo hodil in čigar delo bo nadaljeval. Ne kot skupina oseb, od katerih ima vsaka svoje posebno naziranje in gledanje na obstoječe prilike in njih urejanje, marveč kot skupina oseb, ki služijo isti misli in imajo vsi iste cilje in iste poglede v bodočnost, zlasti pa iste poglede na probleme, ki leže pred nami in jih bo treba rešiti čimprej. Bog daj, da bi se našli kmalu močje, ki bodo ne samo voljni in sposobni, marveč tudi dovolj močni, da bodo načeli vse te probleme in dovedli drugega za drugim do one rešitve, ki bo najbolj ugajala našemu, jugoslovenskemu narodu in njegovim potrebam.

I. C.

Odkritje spominske plošče blagopokojnemu kralju v Mostah

Dne 6. septembra t. l. ob pol 16. uri se je kljub neugodnemu vremenu napolnila veža osnovne šole v Mostah. Zastopniki naše vojske, Sokolstva, mestne občine ljubljanske kot lastnice poslopja, Narodne Odrbane in drugih nacionalnih organizacij so prišli, da se tudi pri tej priliki poklonijo spominu Njega, ki je ustvaril to državo in ji dal v borbi za njeno jugoslovensko ureditev Svoje življenje. Slavnostni govor je imel delegat Središnjega odbora Narodne Odrbane iz Beograda prof. Mile Pavlovič, osebnost, ki je gotovo najbolj poklicana govoriti o blagopokojnem Kralju. V svojem dolgoletnem in nesebičnem nacionalnem udejstvovanju je prišel v najožje stike tudi z Njim, ki je bil od svoje rane mladosti vedno iskren pobornik jugoslovenske misli. V svojem predvsem za mladino namenjenem govoru je omenil Cika Mile nekaj svojih osebnih spominov na delo in mišljenje blagopokojnega Kralja.

Leto 1908! Mladi kraljevič Aleksander se je nahajal v šoli paževske korpusa v Petrogradu, ko je Avstro-Ogrska proklamirala aneksijo Bosne in Hercegovine. Ves narod se je dvignil, da bi branil svoje pravice in svojo lastnino pred grabežljivim tujcem. Takrat je moral prof. Pavlovič v službi svoje nacionalne misije v carski Petrograd ter je imel srečo, da je bil vsak dan skupaj s takrat komaj 19-letnim Aleksandrom. Pri vseh teh sestankih se je govorilo le o nacionalnih problemih in mladi Aleksander je bil oni, ki je vedno načeljal vprašanje ujedinjenja vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev v enotni državi. Razpravljalo se je tudi o imenu te bodoče skupne države. Pojavljala so se najrazličnejša mnenja, vsa je odklonil mladi Aleksander, češ: «Ne Srbobhrvatija ali Hrvatobrsija, ne Slovenosrbobhrvatija, marveč Jugoslavija se bo imenovala bodoča skupna država.» To je bilo v decembru 1908, deset let pozneje je postala ta velika misel mladega Aleksandra resnica po zaslugi Njegovih in po zaslugi vseh onih znanih in neznanih borcev, ki so padli za našo svobodo in naše ujedinjenje.

Ko je morala mala Srbija preko Albanske Golgote, ko je umiral ves ta narod, je svetovna javnost pokopala ne samo Srbe, marveč tudi Hrvate in Slovence, ki naj bi končno veljavno izginili kot podaniki črno-zolte monarhije. Spričo tega prepričanja so zavezniki Srbije sklenili opustiti vsak poizkus prodiranja iz Soluna proti severu. Smatrali so Srbijo za izgubljeno. Takrat se je podal prestolonaslednik Aleksander kot vrhovni poveljnik svoje vojske v Pariz, da bi prepričal zavezniške vojskovodje in diplomate o nujni potrebi solunske fronte. Ko je že po vojni prof. Pavlovič ob neki priliki vprašal blagopokojnega Kralja, katero izmed svojih osebnih doživetij smatra za najlepše, mu je Kralj odgovoril, da smatra za svoj najlepši dan oni dan, ko je stopil pred prilično sto večinoma že

sivih zavezniških generalov in diplomatov ter jih kot mlad človek, kot predstavnik poražene vojske prepričal, da je solunska fronta ne le potrebna, marveč odločilna in da je treba to solunsko fronto zasesti z najboljšimi četami. «Kot mlad človek sem prepričal stare, v težkem in resnem delu osivele može o neobhodni potrebi solunske fronte, prepričal sem jih o odločilni pomembnosti srbske, z jugoslovenskim dobrovoljci ojačane vojske, prepričal sem jih o tem, da more in mora ta vojska iz solunske fronte zadati centralnim silam smrtni udarec. To se Mi je posrečilo in to smatram za najlepši dan Svojega življenja.»

In ko so se začele odločilne borbe, ki so se zaključile z zmagovitim prodorom solunske fronte, je takrat po imenu še srbska, dejansko pa že jugoslovenska vojska s svojim legendarnim heroizmom izvršila najtežje naloge in zavzela položaje, ki so jih smatrali tuji poveljniki kot nezavzetne. Ta jugoslovenska vojska je juršala prva in s tolikim elanom, da je prehitela za več ko 30 km druge dele fronte. Vsi poveljniki so zahtevali, da se umaknejo jugoslovenski polki in bataljoni, ker bodo sicer po sovražniku odrezani od celokupne solunske armade. Takrat je mladi Aleksander izjavil, da tega povelja svojim junakom ne da pod nobenim pogojem, češ: «Svojih levov ne pokličem nazaj, mi gremo naprej ali v svobodo ali pa v smrt.»

Zaključujoč svoj govor se je obrnil br. Mile Pavlovič do šolske dece, ki je pazljivo sledila vsaki njegovi besedi. Pokazal je na kip Kristusa, ki stoji na desni strani veže, in na kip blagopokojnega Kralja, ki stoji na levi strani veže in rekel: «In sedaj polagam Vam, otroci, na srce samo to. Ko prihajate v šolo, pogledite lik svojega Odršenika, vtisnite si Ga v srce ter Ga nosite v svojem srcu, da boste pridni in dobri. Prav tako, kakor morate nositi v svojih srcih lik svojega Odršenika, pa morate nositi v svojih srcih tudi lik Njega, ki Vam je na čelu junaških borcev ustvaril svobodo, omogočil, da dihate svobodni zrak v svoji svobodni jugoslovenski domovini in dal za to Vašo svobodo in za to Vašo domovino tudi Svoje življenje. Slava Kralju Aleksandru!»

Po teh besedah je br. Mile Pavlovič odstranil državno trobojnico, ki je zakrivala dotlej spominsko ploščo. Po kratkih in globoko občutenih govorih zastopnika Sokola Moste, zastopnika predsednika mestne občine ljubljanske je naprosil predsednik Narodne Odrbane St. Peter-Moste br. Lipnik upravitelja šole g. Grada, naj prevzame v varstvo spominsko ploščo. V lepem govoru je šolski upravitelj v svojem imenu ter v imenu šolske dece in učiteljskega zbora izrekel Narodni Odrbani zahvalo ter dal zagotovilo, da se bo mošćanska deca vedno spominjala blagopokojnega Kralja in ostala zvesta idealom, za katere je delal, trpel in padel On. S tem je bila ta intimna, zato pa tembolj prirćna svečanost zaključena.

Šolske skrbi

Mesec september je za starše in otroke mesec radosti in skrbi. Vsi se veselimo šole, celo največji lenuhi se naveličajo počitnic — in vsi radi vidimo, da so otroci zopet zaposleni, a vsi imajo svoje skrbi — seveda starši več ko otroci. Tri stvari so, ki nam polnijo glave: Knjige — šolnine — obleka in obutev. Pa če bi bilo s tem konec skrbi! Pojavlja se vprašanje, ali bo sploh še dovolj prostora, da boš vpisal svojega otroka? Kam potem, če ne bo sprejet na tej šoli? In za to skrbijo se dviga že nova, še večja. Kaj potem, če naposled dovrši otrok šolo? Saj ne bo dobil mesta — saj ni več služb, ni kruha, ni dela. Ta zadnja skrb raste z vsakim letom, čimbolj se otrok bliža koncu šole. Teh skrbi pa ne «sladi» samo deca staršem z raznimi mladostnim zaletom in nerodnimi poleti in padci, ampak tudi šola sama, ki ni to, kar bi morala biti, kar je letos na polna usta priznal kongres profsorskega društva v Varaždinu.

Posebno srednja šola je padla pod nivo nekdanje srednje šole, padla zato, ker so jo pustili pasti. Z njo je padla vsa naša vzgoja in tudi značaj mladine. In tej šoli se je predpisala naloga nacionalne vzgoje! Ta vzgoja je omogočena posebno pri pouku narodnega jezika in pri zgodovini (dasi bi morali po predpisih vsi predmeti služiti vsak po svoje temu cilju). Kako se to godi, imamo lep zgled v šolstvu drugih evropskih narodov. Pri nas je država opustila svojo zahtevo (ki se itak ni nikoli izpolnjevala) in se bodo sedaj najbolje odrezali oni, ki so že prej ostali zvesti starim tradicijam. (Pri nas zadnji čas zelo slavimo uspehe nacionalizma drugod, n. pr. v Španiji, Nemčiji itd., doma ga pa pobijamo z vsemi sredstvi in mu pripisujemo največjo nevarnost, češ da se skrivata za njim pofovstvo in fašizem!)

Kako izgledata sedaj šola in vzgoja v raznih naših pokrajinah, si lahko predstavljamo. Ni težko uganiti, koliko se zmenil zdaj n. pr. hrvatski profesor za slovensko ali srbsko literaturo in zgodovino. Saj se niti ne sme, tudi če bi se hotel! Ko bi imeli vsaj skupne učne knjige, potem bi se bilo sosedom težko ogniti, tako pa uči vsak po svoje. Vzemimo na primer samo naše čitanke! O njih se je že mnogo pisalo. Kot oče sem jih imel priliko primerjati z Westrovimi. Če bi bili izpopolnili te, bi bili dobili mnogo boljše in primernejše učne knjige, nego jih imamo sedaj, ko jih krasi spredaj kar pet imen. Najbrže bi bile tudi cenejše. Značilno je za nas, da so dobile te čitanke odo-

ozadju pesnitve in jo prinesel v naš čas. Te pesmi v novi čitanki ni, dočim so v nji ostale nekatere manj vredne stvari. Morda je že «ilirsko» ime pregnalo pesem iz šole. Sicer pa baje čitanka ni za to, da vzgaja — ampak da uči slovenščino. V čitanki za IV. razred smo prej imeli odlomek iz Jurčičevega «Tugomerja». Zdaš so ta odstavek izpustili in natrpali precej druge tuje dramatike, ki bi potrebovala več razlage, da naj jo mladina razume. Mislim pa, da bi bil en Šekspir dovolj. Za našo mladino pa bi moral imeti «Tugomer» prednost, saj je to vendar lepo in za nas važno delo in se dá na njem prav lepo razložiti ozadje in sestav drame.

Pregled našega slovstva in posamezni življenjepisi pisateljev so podani tako suhoparno, brez duše in srca, da ni čuda, če taka literarna zgodovina dijaka ne navduši. To bi se dalo pač zadaj in v čitanki drugače povedati. Toda

mi moramo samo sprejemati, kar nam drugi dajejo. Da so srbobhrvatske vadnice, ki so zdaj v rabi, za otroke največja morija, ste že svojčas pisali in to čutijo zdaj menda vsi. Saj ne zna četrtotolec prav po zaslugi teh knjig prav nič srbobhrvaščine in si ne upa prečitati niti ene hrvatske knjige (kar se zdi nekaterim menda prav). V tem pogledu so Jedrliničeve čitanke za meščanske šole mnogo boljše in znajo oni učenci mnogo več nego naši. Glede zgodovine smo že čitali pritožbe zaradi enakih knjig. Dočim se pri slovstvu naravno povsod upošteva najprej domača, potem drugi dve literaturi (tudi tu se zdi, da ni načrta!), bi morala biti zgodovina za vse enaka. Seveda tudi resnična in pravična. Zdaš se zdi, da so tam doli neki gospodje dobili monopol. Radi bi ga imeli tudi nekateri naši. Saj šolske knjige nesejo vsem. A to se ne sme goditi na račun nacionalne vzgoje, ki jo zahtevata ustava in čas.

O narodnih svetnikih, genijih in drugih važnih rečeh

Do prevrata leta 1918. smo imeli Slovenci samo enega narodnega svetnika sv. Jožefa, patrona kranjske dežele. Zakaj smo izbrali baš njega, zvestim njegovim častilcem ni treba razlagati. Za mladino smo bili izbrali patrona sv. Alojzija. Dan 21. junija je bil pouka prost dan, da je mladina po šolah mogla proslaviti svojega patrona. In že je bil za nami daleč 1. december 1918, ko je bil 21. junij še vedno pouka prost dan in je slovenska mladina še vedno slavila sv. Alojzija. Ko nas je neki Srb vprašal, ali je bil sv. Alojzij Slovenec, smo bili v zadregi. Rekli smo, da je bil menda Španec ali Italijan. «Zakaj ga torej slavite?» se je čudil. Tako — smo rekli — zaradi nedolžnosti in svete strahotljivosti. On je vzornik vse mladine. Kaj naj dobimo drugega? Poljaki imajo sv. Stanislava, a ta je Poljak... Pozabili smo, da je Cankar tik pred vojno na koncu «Pohujšanja» postavil pesem v čast sv. Alojziju kot himno doline šentflorjanske. Prilegala se je sijajno na vse, kar se je dogajalo na odru in ni bilo niti preveč ugovorov. Cankar je namreč povedal tako bridko resnico, da ni bilo mogoče ugovarjati. Ta atentat na eno največjih šentflorjanskih čednosti je precej omajal avtoriteto našega mladinskega patrona. Toda obdržali smo ga vendarle.

Po vojni smo doživeli prve svetosavske proslave. Nehote smo občutili, kaj je to: narodni svetnik. Toda naš pesnik Gregorčič je zamenjal že davno pred vojno prebrali pratiko, da bi v nji zasledil kakega slovenskega svetnika. Solška uprava si dolgo ni vedela pomagati. Naposled jo je rešila iz zadreg ustava, ki je določila tri šolske oziroma mladinske praznike: 27. januar, dan sv. Save, 4. februar, Strossmayerjev dan, in 24. maj, praznik sv. Cirila in Metoda. Ta dan je bil po ustavi določen tudi kot obči državni praznik v čast blagovestnikov, ki imata za ves slovanski svet toliko zaslug. Smisel teh treh šolskih praznikov je bil v tem, da se s sv. Savo ohrani stara «srbska slava» in se razširi po vsej Jugoslaviji, da se s proslavo Strossmayerja opozarja na pomen jugoslovenske ideje, ki je imela po zaslugi velikeke vladike Strossmayerja baš med Hrvati svoje središče in da se s praznikom sv. Cirila in Metoda goji med mladino ideja slovanske in verske skupnosti. Dasi so bili vsi trije prazniki predpisani za vso državo, se je vendar smatral prvi kot srbski, drugi hrvatski, tretji slovenski. Tako je naša mladina na lep način prišla do svojih patronov. Sv. Ciril in Metod sicer tudi nista bila Slovence, govorila pa sta staroslovanski jezik, v katerem sta služila službo božjo in s tem postavila temelj slovanski liturgiji, ki se je ohranila pri vseh pravoslavnih (torej okoli 150 milijonov) in deloma celo pri katoliških Slovanih. Slovenci sicer niso ohranili od njih prav ničesar, dasi so bili prav oni tako srečni, da sta prebivala med njimi v Panoniji, toda spomin na njih se je ob času narodnega prebujenja tako oživil, da sta bila to naša najprimernejša narodna svetnika, saj smo ju slavili kot svoja blagovestnika.

Tako bi bilo to vprašanje za nas častno rešeno in bi morali biti s to rešitvijo tem bolj zadovoljni, ker smo kot skoraj najmanjši slovanski drecob dobili največja slovanska svetnika, dasi — kakor rečeno — nismo ohranili ničesar, kar sta nam dala, kajti onadva sta uvajala slovansko bogoslužje, dočim smo mi navdušeni latinci, onadva sta sestavila slovansko pismo (pisavo), mi pa pišemo z latinico, onadva sta služila veliki ideji krščanstva in edinosti, mi pa v njih imenih ustanovljamo misijone zoper pravoslavne, onadva sta v obrambi našega naroda in jezika nastopila tudi pred samim papežem, mi pa si tega več ne upamo. Toda baš zaradi tega ta praznik nekaterim našim ljudem ni bil po godu. Prvo leto smo ga še slavili po vseh šolah, potem pa je bil odpovedan, češ, da je 24. maja pravoslavni praznik sv. Cirila in Metoda in da ga zato katoliška mladina ne more slaviti. Naš praznik je 5. julija, ker pa takrat ni več šole, je slovenska mladina izgubila svoj šolski praznik, ki pa se je drugod kar najsvečaneje slavil dne 24. maja. In potem smo doživeli to zmedo, da so n. pr. zadnja leta imeli v Ljubljani pravoslavni otroci 24. maja prosto, katoliški pa ne, potem so imele prosto celo one šole (obrtne in trgovske), ki niso pod prosvetnim ministrstvom, vse druge pa so imele pouk, dasi celo železniški in drugi delavci niso šli na delo, ker je to državnih, ne pa samo šolski praznik. Zakaj slovenska mladina 24. maja ni smela slaviti godu slovanskih blagovestnikov — o tem ne bomo pisali.

Da bi se izognili vsem neprijetnostim, ki so zaradi tega nastale, je neki profesor predlagal, naj se za slovenske — in seveda s tem tudi za vse jugoslovenske šole vpelje namesto Cirila in Metoda — Prešernov dan, češ, Prešeren je genij slovenskega naroda, kar je za Srbe sv. Sava, za Hrvate Strossmayer — to je za nas Slovence Prešeren. Zato se slavi ali njegov rojstni dan 3. decembra, ali pa smrti dan 9. februarja. Kakor smo si spričo tega predloga oddahnili, kar se tiče sv. Cirila in Metoda — smo bili vendar zopet v zadregi. Tak skok od sv. Alojzija do Prešerna! Razvoj vendar ne dopušča takih skokov: mladina je vendarle mladina. Res je, da je Prešeren slovenski genij, toda kaj boš o njem pripovedoval otrokom? Ali boš čital njegove pesmi? In katere? Saj jih je komaj nekaj za šolsko čitanko — vse drugo je previsoko! In kaj šele tam doli med Srbi in Hrvati! Kdo ga pozna? Saj imajo tudi tam velike pesnike: Gundulič in Njegoše in Preradoviče itd., a za šolo je treba res svetnike ali vsaj narodne vzornike, ki so vzor otroškemu srcu. Tako so se glede Prešernovega dne vendarle pojavili pomisleki in s tem je ostalo vprašanje slovenskega narodnega, oziroma šolskega svetnika odprto (kajti kar se tiče sv. Cirila in Metoda, so ostali odločujoči krogi nepopustljivi in država je mirno gledala, kako se prezirajo določbe njene — ustave!).

Zdaj smo prišli na novo rešilno misel: slovenski svetnik naj bo škof Anton Martin Slomšek. Kakor je znano, se zbira podpis za njegovo beatifikacijo. Tudi denar se zbira. Baje stane tak proces pri Vatikanu osem milijonov dinarjev. Toda to velja za vse narode. Tudi Francozi so morali plačati, da je bila za svetnico proglašena Devica Orleanska. Pred nekaj leti je Kosovska devojka postala pravoslavna svetnica. Koliko je to stalo, ne vemo, lahko pa izvemo. Ker smo torej na tem, da bomo tudi Slovenci pri Vatikanu dobili prvega svetnika, je naravno, da bo tudi naš narodni in šolski svetnik, posebno ker je bil tudi res naroden mož, škof in ljudski vzgojitelj. O njem se bo dalo mladini mnogo lažje govoriti kakor o Cirilu in Metodu. Tudi ni nikake nevarnosti, da bi kdo govoril kaj takega, kar bi lahko govoril, in zaradi česar so bili nekateri ljudje tako zadovoljni, da pade katoliški praznik sv. Cirila in Metoda na 6. julij — ko ni več šole. V Beogradu seveda nimajo nikakih ugovorov, če hoče kak del našega naroda — ali katero naših plemen (kakor se piše sedaj) zlasti svoje narodne svetnike, posebno ker vidijo, da prav ti svetniki časih delajo nepotrebne sitnosti in pregledave. Tako so n. pr. na Hrvatskem proglasili Gaja za Čeha, Strossmayerja pa za Nemca — in so tako odklonili njih ilirizem oziroma jugoslovenstvo kot tuje importirano blago, ki je samo na škodo — hrvatskemu imenu in plemenu. Ako Hrvatje tako pravijo — kaj bo s Strassmayerjevim dnevom? Zato so tudi takoj dovolili Slomškov dan — toda letos še ne za vso državo. Tako bo Slomšek v Sloveniji nadomestil Cirila in Metoda in vprašanje našega narodnega svetnika bo rešeno.

Iz objave, ki naznanja odredbe za 24. september, je razvidno, da upajo odločujoči krogi, da bo prihodnje leto ta dan praznik za vse jugoslovensko šolstvo. Za one, ki Slomška ne poznajo, bo treba pripraviti primerno gradivo. Tako bo poleg sv. Save (za Srbe) in Strossmayerja (za Hrvate) nas Slovence predstavljaj Slomšek v jugoslovanskem svetu. Pravi predstavitelj svojega naroda. Prav je, da smo se tako iznebili sv. Cirila in Metoda, ki sta nam bila vsiljena. Mi nismo Ciril-Metodov narod, mi smo narod Slomškov. Predavatelji bodo imeli priliko, da bodo primerjali med seboj vse tri narodne oziroma šolske svetnike. Prišli bodo do velikih zaključkov. In srbska in hrvatska mladina bo spoznala, kaj je vzor Slovenca.

Doslej je bila pri nas navada, če je bila kedaj na šoli ukazana Prešernova proslava, da se je takoj zraven moralo slaviti tudi Slomška, češ, da je rojen prav tako leta 1800. Toda «Slovenec» je v slavnostni številki za mariborske Slomškove dni prav lepo pokazal, da sta to dva različna svetova. Upamo, da se sedaj ne bo godilo narobe, da bi v Slomškovo proslavo mešali Prešerna, zato ker je bil rojen tudi leta 1800.

S tem bo tretje poglavje o naših narodnih svetnikih zaključeno. Ali bo za vselej rešeno, bo pokazala bodočnost.

Po sejmu, o sejmu!

Pomlad za pomladjo, jesen za jesenjo se vrstijo prireditve in razstave Ljubljanskega velesejma. Kaj vse so nam že pokazali! Samo res velika iznajdljivost prirediteljev nam more pripraviti vsako jesen nove užitke in zanimivosti, edinole najposobnejši aranžerji so v stanu, da nam že znane stvari pokažejo v novi, še neznani luči.

Ko je bila za letošnjo jesen napovedana razstava lesa, si je marsikdo dejal: Kaj bi hodil na tako razstavo. Obrnem se dvakrat po sobi, pogledam skozi okno in vidim vse, kjer se les prida porabi. — A pri tem ni pomislil, da je les naš najvažnejši izvozni predmet, da so zlati denarci pritekali v času dobre konjunktore po lesenih žlebovih naših bukev, hrastov in jelk, ki so vodili v daljine, preko-morsko dežele. Ni se zavedal, da je skoro vse, kar je pri nas uvoženega, plačano z lesom, ki tudi sedaj, v času gospodarske krize,

in vsak žep. V splošnem lahko rečemo, da razen dveh, treh izdelkov ni več tistih pretrastnosti in modnih neokusnosti. Vse je bolj umerjeno, ravna linija se počasi umika vijugastim, mestoma čisto baročnim oblikam. Se vedno dominira orehova korenina, vidimo pa že tudi topol, javor itd.

Preden izstopiš iz paviljona, obstaneš še pred oddelkom Alpine, ki je natrpan z najrazličnejšim športnim materialom. Zdaj se polagoma približuje zima, zato ne bo napak, če si ogledaš smučke in drugi pribor. Poln vtisov,

se moraš takoj okrepčati,

in to kar takoj pri vstopu v paviljon F, kjer Ti ponuja Alko vse, česar si le poželiš. V tem paviljonu imaš mnogo zanimivosti. Radio, pohištvo, kolesa, šivalni stroji; kakor bi rad

Na zunanji strani tega paviljona je bilo razstavljeno krasno sadje, zelenjava, videli smo moderno orodje, strokovno literaturo in drugo.

Glavna atrakcija celega jesenskega velesejma pa je bila razstava lesa, ki je nosila naziv

„Za naš les“

Razdeljena je bila na pet oddelkov. Prvi, splošni oddelek, je prikazoval bogastvo naših gozdov v različnih statistikah in grafikonih. Zemljevidi so nam nazorno prikazovali, koliko je naše zemlje poraščene z gozdovi in kak vir dohodkov lahko gozdovi predstavljajo za naše narodno gospodarstvo. Polovica naše banovine je porasla z drevjem, potrebno je le umno gospodarstvo, nuja je smotrna trgovinska politika in pri nas lahko les zopet predstavlja najdragocenejši izvor dohodkov.

Seveda pa mora biti les za prodajo pravilno obdelan. Kako in kaj, to prikazuje drugi del razstave «Proizvodnja». Tu so nam pokazali način dela v gozdu. Ni vseeno, kedaj se drevje poseka; važno je, da se pravilno podira. Orodje mora biti skrbno izbrano, da se ne dogodi nesreče, delavci morajo paziti, da sekajo tako, da ni prevelikih odpadkov, kajti tudi najmanjši odpadki predstavljajo v lesni proizvodnji veliko izgubo, če se ponavlja pri vsakem deblu. Tu smo videli, koliko različnih vrst lesa se pri nas prideluje, in kako sijajno jih lahko uporabimo v najrazličnejše namene. Seveda morajo biti tramovi pravilno razžagani, deske pravilno zložene, kajti sicer se les pokvari. Zanimive so bile gozdne naprave, izdelane v malem merilu, ki so posebno meščanom, kateri žive daleč izven prirode tako lepo pokazale, kako se les spravlja v nižino in tam naprej v predelavo.

Tudi drva spadajo med najvažnejše proizvode lesne industrije. Koristna je bila razstava drv, marsikdo ne bo več kupoval trhljih odpadkov namesto pravega lesa.

Stranski proizvodi tudi niso nevažni, saj je črslovina eden glavnih pripomočkov pri strojenju kože in smola sijajna substanca za pridelovanje kolofonije, terpentina in drugih proizvodov. Odpadki, ki gredo v nič pri žaganju, so vendar še koristno uporabljivi. Iz njih se izdelujejo briketi za kurjavo, gradbeni in izolacijski material itd.

Oglje so kuhali

ves čas velesejma v čisto pravi ogljarski kopi, nameščeni na prostem. Zraven je bila druga,

v prerezu, da se je lahko navaden zemljan predstavil, kako se to dela. Seveda je tak posel vreden truda samo, če je dovolj dobrega odpadlega lesa na razpolago, sicer se izplača ogljarjenje samo v kemijski industriji, kjer se s pridom uporabijo tudi tekoči in plinasti proizvodi suhe destilacije — ogljarjenja.

Mogoče najzanimivejši del razstave pa je bil tisti, ki nam je kazal, kako se les praktično uporablja. Najrazličnejši modeli stavb, mostov so koristno pripomogli k temu, da se bodo ljudje lažje odločili zgraditi leseno stavbo, proti kateri imajo take predsodke.

Pri vstopu v paviljon F so najrazličnejši načrti lesenih stavb, fotografije gorenjskih hiš in hišic. Vse ta material je dal na razpolago tehnični oddelek banske uprave. V notranjosti paviljona so posebno zanimivi modeli mostov: zlasti most preko Save po načrtih ing. Dimnika je vzbujal splošno pozornost. Lepo so kazale slike, kako so včasih znali ceniti streho na mostovih. Sto let stari mostovi iz poljanske doline so še vedno uporabni prav zaradi strehe, ki jih čuva, da ne segnijo in ne prepere. Prerezi sten in modeli konstrukcij v in izven paviljona ponazarjajo gradnjo lesenih stavb, ki imajo vso udobnost zidanih, a nižjo ceno.

Peti del lesne razstave je prikazoval kemično industrijo lesa. Ta del razstave za mnoge najzanimivejši, je bil tudi res koristen. Šele tu so mnogi spoznali, kakšna je prava vrednost lesa za narodno gospodarstvo. Države, ki težijo k avtarkiji, vedno bolj izkoriščajo svoje lesno bogastvo. Sladkor pridelujejo Nemci v svojih tovarnah. Nadomestke za pogonska sredstva. Pri nas je zaenkrat še vedno vse pri starem, delamo samo papir, pa še dosti ga uvažamo, o kakšni umetni svili pa menda še dolgo ne bo govora.

Preveč bi bilo opisovati vse posameznosti lesne razstave. Dovolj je, če omenimo, da so merodajni krogi spoznali koristi, ki jih ta razstava prinaša in so se odločili, da jo ohranijo kot stalno ustanovo, ki bo sčasoma zavzela še večji obseg.

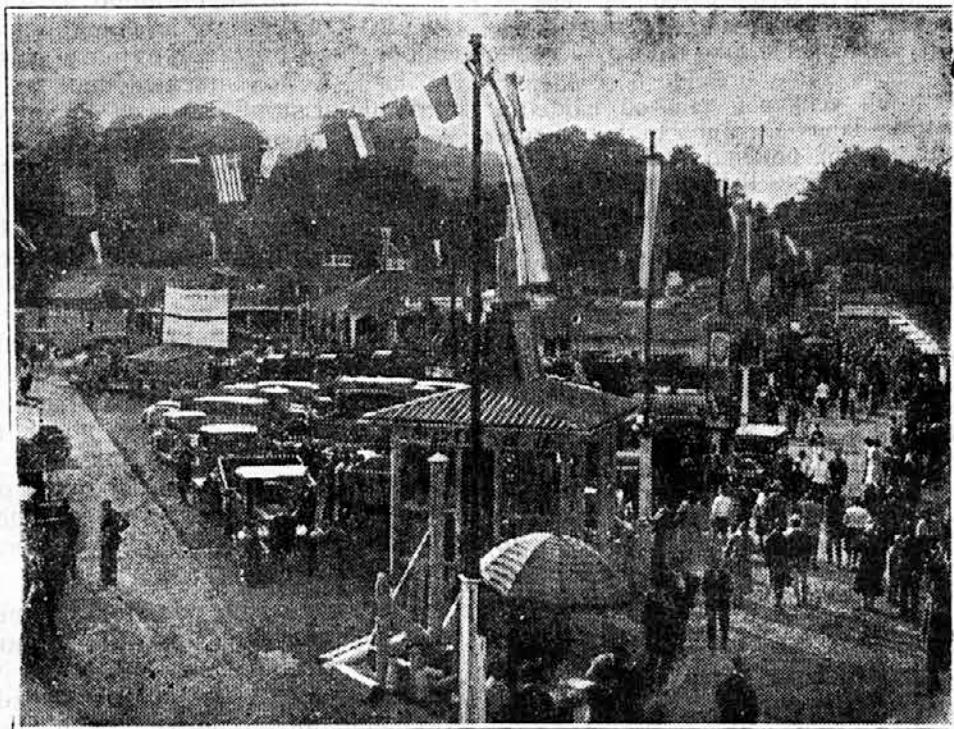
H koncu našega poročila pa naj omenimo posebno atrakcijo letošnjega velesejma, t. j. variete, v katerem je vzbujalo splošno pozornost

sedem pojočih deklic

ki so nam zapele nekaj fletkanih pesmic. Navdušenje je bilo veliko, posebno, ko smo čuli tudi kako našo vmes.

Ni potreba omenjati, da je bil ves veselični prostor v času sejma prav dobro obiskan in da so imele kranjske klobase pa žlahtna črnina svojo glavno besedo.

Celotni uspeh razstave je bil odličen, z njim so zadovoljni uprava in razstavljalci, ne pa ravnatelj velesejma dr. Dular, ki vedno stremi le za boljšim in popolnejšim!

vsaj za silo krpa blagajne Narodne banke s tako potrebnimi devizami.

Letošnja razstava se je v mnogočem razlikovala od dosedanjih. Vsi paviljoni v notranjosti razstavnega prostora so spadali k lesni razstavi, veliki paviljon J, koj desno od vhoda so tudi zavzeli lesarji tako, da je za običajne, vsako leto ponavljajoče se razstavne prizore ostalo prav malo prostora. Pa kaj bi govoril, najbolje, če si ogledamo vse kar od kraja.

Ko stopiš na velesejem, običajno ne veš, ne kam bi šel, ne kje bi začel, toliko je tega. Nekaj časa križariš okoli, pogledaš tu kakšno kolo, poslušaj prodajalca, ki z bučno reklamo hvali patentne zamaške, brusilne kamne in milo za madeže, vse seveda najboljšje, potem pa, premagan od prvega utisa prigrizneš Slamicevo pečenko ali pa malo Javornikove salame... Mi, ki smo bili nedavno še pri vojakih, tam med južnimi brati, si nismo mogli kaj, da bi ne okusili tehničnih čevančev in jih zalivali z bridkimi spomini.

Kako so se postavili naši spretni mizarji?

Kar pomnimo, razstavljajo naši mizarji svoje blesteče izdelke v tem paviljonu. To prav za prav ni več razstava, to je bolj podobno tekmi v sposobnosti, spretnosti in okusu. Vedno nove oblike, vedno novi načrti. A vsako leto korak naprej v solidnosti in okusu. Danes boste že težko našli kičarsko pohištvo, nekdanj pa je bilo tega, da se Bog usmili. To je predvsem zasluga onih mizarjev, ki se pred izdelavo mobilijara posvetujejo s svojim arhitektom in tako tudi na sejmu vodijo v eleganci in lepoti.

Stoll

Opreme

Parketl

Remec Co.

Kamnik

Pri vstopu v paviljon Te pozdravijo proge in Warbinekovi klavirji. Takoj nato so pa že mizarji. Tu lahko vidiš silno moderno pohištvo, o katerem bi dejal, da ima aerodinamično linijo. Izdelek Franceta Karina iz Celja. Kot protiutež je nasproti razporejen mobilijar Slovenske produktivne mizarjske zadruge. Dve spalnice in jedilnica, umerjeno, lepo in okusno. Tomšič Franc iz Zgornjega Kašlja ima imenitno kuhinjo in prav tako jedilnico; prav nič ne zaostaja tudi jedilnica Antona Kosa iz Kranja. Naj omenimo izmed mnogega razstavljenega še tapetirano pohištvo Karla Wesiaka iz Maribora, kuhinjo Kuharja Jožeta iz St. Vida in spalnico Jožeta Goljarja iz Ljubljane. Posebno pa moramo obrniti pozornost na pohištvo ing. arh. Tavčarja s svojimi karakterističnimi oblikami.

Pred kojami s pohištvom se je ljudi trlo, temu ugaja to, drugemu drugo. Za vsak okus

pohitel, pa ne moreš, prisiljen si se ustaviti tu in tam celo še za delj časa. Tako n. pr. ne moreš mimo koje tvrde Doberlet, kjer imajo vse, kar si v radiotehnikah moreš zamisliti. Ustaviš se tudi pri pianinih in harmonijah tvrdke Kacin iz Domžal, Jugo-Lutz s svojimi pečmi nima konkurence. Preden stopiš na prosto, si ogledaš še model smuškega doma «Polževo». Sedaj pa krenemo mimo belokranjske kleti, ki se je ugnezdila v nekdanjem češkem paviljonu, in mimo vrtnarske razstave v

pestri paviljon H

Že takoj pri vstopu zaideš med «Scilo in Karibdo». Z leve Ti ponuja Zaletel svoj hrušev, na desni so Meinlovi likerji, malo dalje Marinkov Bermet. Res, težko je biti človek... Tu vidiš vse mogoče, bolj ali manj koristne stvari: Menardijev «Cepo», katerega ščepec nadomesti polovico sesekljane čebule in ti prihrani neprijetno soljenje. Vlajevi kekci, Trapistovska čokolada in kekci, dunajska bižuterija, Primožičeva usnjena galanterija. Ko prispeš mimo Jerasove čokolade se ne moreš izogniti zvokom najnovejših, z avijonom dospelih modelov radio-aparatov, ki jih razstavlja tvrdka «Radioval», katera razstavlja tudi obračane Smithove pisalne stroje. Hubertus-milo poznamo vsi, odveč bi bila beseda o njegovi kvaliteti; tudi Celjska mlarna razstavlja namreč svoj izdelek. Čim stopiš iz paviljona, ti zadoni

godba od vseh strani

To so zvoki, emitirani od velikih zvočnikov, ki jih je po vsem sejmu montiral Philips-Radio, pol za reklamo, pol za res. Kar neprijetno ti je, ko moraš prebavljati nevžitne nemške šlagerje s tako bedastim besedilom. Ali res ne veste, o ljudje, da so nemški komponisti, če že morajo biti nemški, zložili mnogo lepše in skladnejše zvoke, in da dobite tudi v najbolj zakotni trgovini z gramofoni mnogo okusnejše godbe v konzervah. Sicer pa Philips tudi letos prednjači s svojimi izdelki.

Da si oddahnemo od gneče v paviljonih, jo zaokrožimo mimo odkritih koj, kjer pogledamo vse mogoče stvarce: Stroje za obdelavo lesa, gojzerice, bohinjski sir, kolesa, zopet radio itd. itd. Potem pa med vrtnarje v

cvetlično raztavo,

katera ti pričara pred oči umetne nasade in vrtove, pestre prizore naravnih krasot, ki se niti opisati ne dajo. Od najbolj razkošnih dahlj do skromnega resja, od prelestne orhideje do planinskega svišča, vse je v bajnem pisanim cvetju.

V razstavi cvetlic, ki je nosila naziv «Sodoben vrt», se je posebno odlikovala ljubljanska mestna vrtnarija. Predsednik razstave g. Anton Lap se je zares potrudil. Ustvaril je nekaj, česar v Ljubljani doslej še nismo poznali. Preveč bi bilo naštevati vse, ki so k uspehu doprinesli s svojim znanjem in marljivostjo. Bil je med njimi g. Štrekelj, nadzornik šolskih vrtov v p., Jože Kregar, načelnik SVD iz Ježice in še cela vrsta drugih strokovnjakov. Posebnost pri tej razstavi je bil prvi prostor, kjer so se razstavljene cvetlice izmenjavale, da smo imeli nekaj časa vrtnice, potem begonije itd.

TISKARNARJI, TRGOVCI S PAPIRJEM!

Vaša nacionalna dolžnost je, kupovati papir, ki je izdelan samo v domačih tovarnah! S tem podpirate našega kmeta in našega delavca!

ODSTRANITE TUJE, PODPIRAJTE DOMAČE!

Volitve v zbornico TOI v Ljubljani

* Za 29. novembra t. l. so razpisane po več letih in po prav težkem pričakovanju našega obrtništva volitve v vse odseke te naše najvažnejše gospodarske ustanove v Dravski banovini.

Že dalj časa je naše uredništvo zahtevalo zbornične volitve, vendar se je stalno odlagalo z njimi iz razlogov, ki večini našega obrtništva niso bili jasni. Zato je prav gotovo naše obrtništvo sprejelo razpis volitev v zbornične odseke simpatično in z zadovoljstvom ter v pričakovanju, da se bo s sedanjimi volitvami razčistilo marsikatero vprašanje v naši gospodarsko tako važni instituciji.

Naše narodno obrtništvo si v ogromni večini želi, da te volitve ne bi imele drugega namena, kot tega, da dobi obrtništvo v svoj odsek moke, ki bodo hoteli le pomagati obrtnikom v gospodarsko-socialnem pogledu, vse drugo pa pustili ob strani.

Zato naše obrtništvo že vnaprej odločno odklanja vmešavanje činiteljev, ki nimajo z našimi obrtniki ničesar skupnega.

Danes so prav gotovo najvažnejša le gospodarska vprašanja in le tem je treba posvetiti vse sile, da se bodo v zadovoljstvo naroda ne samo reševala, temveč tudi rešila.

Pri zborničnih volitvah je za nas obrtnike najvažnejše to, kakšni bodo ti naši zastopniki, ali bodo ljudje sposobnosti, volje in energije ter, ali bodo neodvisni? Če bodo imeli te lastnosti, potem lahko upamo, da se bo naš obrtniški stan dvignil ne le moralno, temveč tudi gospodarsko.

Če pa se nam misli naše zastopnike v obrtniškem odseku vsiljevati, potem že vnaprej vemo, da ti zastopniki ne bodo zastopniki nas obrtnikov, temveč kapitala ali političnih činiteljev. V tem slučaju volitev sploh ne bi bilo treba.

Naročnikom in čitateljem

Gotovo ste vsi opazili, da je današnja številka «Pohoda» izšla z veliko zamudo. Ta zamuda ni prišla po naši krivdi in izvira iz dogodkov, o katerih sedaj žal ne moremo javno poročati. Poleg tega pa smo se selili. «Pohod» se ne tiska več v tiskarni «Merkur», marveč v Delniški tiskarni. Prosimo vse cenj. naročnike, da nam to zamudo, ki je nam samim najbolj neprijetna, blagohotno oprostite.

Po naši zemlji

Paberki.

* Citatelji ljubljanske radijske postaje so gotovo malo čudno pogledali, ko so čitali, da bomo čuli pri nacionalni uri tudi predavanje »Solovanje, detinstvo in izpraševanje«. To »izpraševanje« je zvenelo nekam čudno. Da bi predavatelj govoril o »izpraševanju«? No, mogoče. Pa smo pogledali srbski naslov in poslušali predavanje in smo čuli, da je predavatelj govoril o »školovanju, detinstvu i vaspitavanju« Kralja Petra Osvoboditelja. To »vaspitanje« pa ni »izpraševanje«, ampak »vzgojanje« in bi se torej moral glasiti slovenski naslov: Solanje, mladost in vzgoja Kralja Petra Osvoboditelja. Ker je bilo v tem naslovu nekaj smešnega, smo se pač vprašali: ali ni pri našem radiju, posebno tam, kjer je to potrebno, nikogar, ki bi znal malo srbohrvaščine?

Gospod profesor, ki predava v ljubljanskem radiju slovenščino za Slovence, se je zadnjič zelo razhudil nad besedo: nastavnik, nastavnica, ki jo tu in tam rabijo tudi naši listi (posebno učiteljski). Zdi se mu namreč, da pomeni ta izposojenka iz srbohrvaščine v slovenščini onega oz. ono, ki se nastavlja, torej prostitutko. Nam se je zdela razlaga prav tako pretirana kakor njegova jeza, ker bi se dalo trditi isto o slovenskih besedah, nastavljenec in nastavljenka, ki seveda tudi nista popolnoma naši, ampak narejeni po nemškem izrazu. Seveda onidve, ki sta se priklatili k nam (priznavamo, da po nepotrebnem) iz srbohrvaščine, zaslužita mnogo hujšo obsodbo in imata lahko še mnogo grši pomen, ravno zaradi tega, ker smrdita po jugoslovenščini.

Iz razgovorov s poslušalci smo oni teden izvedeli, zakaj ljubljanski radio več ne pri naša beograjskega programa. Menda so tam doli namenili programov z ljubljanske postajo brez posebnih razlogov odpovedali. In ker oni ne marajo za nas, tudi mi ne reflektiramo nanje. Iz odgovora, ki je bil v vsakem oziru primeren in umesten, smo sklepali, da se jim zde tam doli naši programi preveč domači. Oni so bolj umetniški. Iz vsega pa se vidi, kako treba napraviti red, dasi sami tudi priznajo, da je za ona ušesa naš »holadri« prav tako zopern, kakor nam macedonski napravi. Daleč je še do Jugoslavije! Treba bi bilo res tudi domači program bolj izbirati in ne peti po ljubljansko, da mi smo »Rajbenčanje«.

Živijo!

* Da, še vedno živijo slovenski pisarji, ki živijo zato, da živijo. A pri tem ne razlikujejo vzklik »živijo!« od 3. osebe množine »živijo«. V svoji topi glavi celo mislijo, da je »živijo« slovenski prevod od srbohrvaškega »živio«. To bi še ne bilo tako hudo, ko bi drugod po slovenskem svetu ne vedeli, da smo izraz »živio« ob času navdušenja vzeli od Hrvatov in da se pravi to slovensko: živeli, živela, živelo. Da je torej nemogoče pisati »živijo kralji«, ker se to pravi, da gospod »kralj živijo«, dočim hočemo reči »živeli kralji«, t. j. naj živi kralj! Namesto, da bi novinarji in drugi dali narodu dober zgled, ravno klerikalni listi stalno pišejo ta »živijo«, kakor da je ves slovenski narod tako zabiti, da se ne more naučiti pravilno rabiti to besedo. To je isto, kakor če bi znani pregovor »Brat je mijo koje vjere bio« prevedel slovensko: »Brat je mijo koje vjere bijo«. Zato slišite tudi »živijo Slovenci« (namesto: »živeli Slovenci«), »živijo Jugoslavijs« (namesto: »živela Jugoslavija«) itd. Sramota je, če ljudje, ki ob vsaki priliki povdarjajo svoje slovenstvo, niti te preproste stvari ne razumejo. (Zato so jo tudi že nadomestili z »Bog živi!«, da se ločijo od drugih!) Ako se ne morejo naučiti, kako se v slovenščini glagol sprega, je bolje, da ne pišejo in da »živijo brez dela«. Mi jim bomo rekli: »Živeli!«

Spreved kolesarjev.

* Radi propagande čistega sporta se je vršil prošle dni po ljubljanskih ulicah spreved kolesarjev. V sprevedu sta bili dve skupini, ki naj bi z živahnim vzklikanjem pokazali javnosti navdušenje vseh kolesarjev za čisti sport. Vsaka skupina je imela svojega voditelja, ki je vzklikala naprej, drugi so mu pa odgovarjali »živijo«.

Prva skupina je vzklikala: Živijo S. K. Planina, Živijo Karadjordjevići, Živijo kralj Peter, Živijo dr. Korošec. Druga skupina pa je vzklikala: Živelo slovenske katoliške organizacije, Oj zlati čas zdaj Muzam kranjskim pride.

Povezanost velebank in industrija orožja.

* Voja industrija je danes najvplivnejši faktor v medsebojnih mednarodnih odnosih. Ona pošilja na vse mednarodne konference svoje predstavnike in kontrolira delo skoro vseh vlad na svetu. Nikakršno presenečenje ni, če beleži vsak neuspeh v zblizevanju narodov sebi kot uspeh. Voja industrija nima nacionalnega občutka pa tudi ne političnega prepričanja, kajti priznava samo eno geslo: profit. Industrija orožja izpoveduje samo eno, svojo lastno moralno: dividendo in veruje samo v eno božanstvo: v boga vojne. Konjunktura v vojni industriji more tedaj biti samo takrat, ko vlada med narodi nezaupanje, razdor, mržnja in osveta. Ko pa tega ni, tedaj voja industrija izdaja zapletljajev.

V evropski zgodovini vojnih zapletljajev 20. stoletja je nebroj slučajev, da je industrija ene države sočasno oskrbovala z vojnimi materialom obe sovražni strani. Še več, dokazano je, da so francoske in angleške industrije orožja dobavljale svoje proizvode sovražnikom Francije in Anglije. Zato ni niti malo

čudno, če izkazujejo Krupp, Škoda, Vickers, Schneider in druge tvornice orožja vsako leto vse večje dobičke. Delnice tvornic orožja in metalurških podjetij niso stale še nikoli po svetovni vojni tako visoko na evropskih borzah kot v času italijansko-abesinske vojne. Dočim vlada po vsem svetu nepopisno razburjenje vsled nevarnosti novih vojnih zapletljajev, se industrija orožja evropskih držav brati v skupni harmoniji. Kot posredovalci v teh poslih služijo velebanke. Ravno ta tesna povezanost in čisto tudi medsebojna odvisnost industrij orožja vseh držav dokazuje najbolje, da nacionalne vojne industrije sploh nikjer ni. To je vzpodbudilo vlado ljudske fronte v Franciji, da je predložila zakon o nacionalizaciji vojne industrije, ki pa stopi v veljavo po odločitvi senata šele 1. aprila 1937. leta...

Iz »Jugoslovenskega Lloyd«.

Češki list o Jugoslaviji.

* Vodilni čehoslovaški dnevnik »Prager Presse« piše v svojem poročilu o zadnji konferenci Male Antante tudi naslednje: »Države Male Antante niso povezane med seboj samo s skupnimi interesi, marveč jih vežejo tudi vezi, ki so globoko zakoreninjene v zgodovini in nacionalni zavesti treh narodov. Vse tri so v današnji državni formi izšle iz svetovne vojne na osnovi volje svojih državljanov. Stoletni razvoj, ki je privedel do političnega osvobodjenja in ujedinjenja držav, je šel paralelno. Jugoslavija je v današnji svoji obliki uredničenje sna generaciji. Ona je sila, ki se s svojimi 14 milijoni prebivalcev širi ob Jadranskem morju in globoko na Balkan. Različni kulturni značaj, tradicije preteklosti, različni folkloristični profil treh plemen da tei zemlji polifonijo, ki pa kljub temu predstavlja edinstvo. Dom Karadjordjevičev ujedinja tri plemena v eno nacionalno celoto. Jugoslavija gre že 18 let z gigantskimi koraki svoji notranji nacionalni sintezi naproti. Njena moč ni samo v eni najboljših armad na svetu, temveč tudi v konstruktivnem patriotizmu njenih plemen, ki so 300 let težila za tem, kar je danes doseženo.«

Aktuelna knjiga.

* Čehoslovaški poslanik v Bukarešti, gosp. Jan Šeba, je letos izdal veliko knjigo pod naslovom »Rusija in Mala Antanta v svetovni politiki«. Na preko 600 straneh opisuje tisto, kar se je dogajalo pred svetovno vojno in kar je prišlo po vojni. To je neprestana borba malih narodov v jugovzhodni in srednji Evropi za politično neodvisnost in vzajemno pomoč. Šeba pravi: »V 90 letnih poskusih za sporazum med Češko, Slovaško, Rumunijo in Srbijo v cilju političnega sodelovanja je treba iskati temeljev poveljnega meddržavnega političnega sporazuma, znanega pod imenom Mala Antanta. To starčinstvo Male Antante med vsemi političnimi sporazumi, ki še obstojajo ali ne obstojajo več, predstavlja izpričevalo o stabilnosti te konstelacije! Poslanik Šeba dokazuje v svoji knjigi, kako je za države Male Antante edino realno, če vodijo politiko zavezništva s Sovjetsko Rusijo.«

Zmešani pojmi.

* Na shodu JRZ v Kragujevcu je neki govornik povedal med drugim tudi sledeče: »Slovenska ljudska stranka, ki tvori sestavni del JRZ, je bila v vseh početkih predstavnik delavstva. Ona je od vedno na bazi nekega tako rekoč krščanskega socializma vodila delavski pokret in se je bavila z delavskimi problemi.«

Škoda je, da je Kragujevac tako daleč od Ljubljane, mogoče bi izvedeli mi in oni še kaj novega.

Shod JRZ v Novem mestu.

* Preteklo nedeljo je sklicala JRZ v Novem mestu velik tabor, ki se ga je udeležilo po pisanju ponedeljskega »Slovenca« 10.000 ljudi in po izjavi ministra dr. Kreka več kakor v Mengšu, kjer je bilo kar 15.000. Na tem shodu so podali govorniki zelo vidne izjave, ki jih ne bomo komentirali, pač pa vsaj eno, verno ponatisnili: Dr. Fran Kulovec je izjavil: »Mi pristaši bivše SLS lahko odkrito govorimo navzgor in navzdol. Ko je bila naša stranka ustanovljena, je prishlila utripom naše ljudske duše, strnila te utripe v program, ga javno izpovedala in se zanj borila in od njega ne bo nikdar odstopila. Hočemo dela, ki bo zajelo ves narod, hočemo sproščenja vseh narodnih sil in hočemo, da se odstranijo tudi vse ovire, ki so nam na poti. Zaradi tega smo rekli: Mi zahtevamo avtonomijo! (Burno odobravanje.) Ko smo to izgovorjali, so nam očitali protidržavnost. Danes zopet kličemo: Hočemo polno samoupravo! V smislu tega zahtevamo, da se nam prepusti sorazmeren del naših dohodkov in naših davkov, da moremo razviti vse naše delavne sile! (Viharno odobravanje, vzklikanje in ploskanje.) Leta 1920, smo rekli, da bo država pahnjena v nesrečo, če jo oblečemo v centralistični jopič. Tedaj se je dal narod ogoljufati. S slovenskimi glasovi je bila izglasovana centralistična ustava.« (Samouprava, organ JRZ, teh besed ni ponatisnila.)

Rudolf Smersu je dejal: »Naš narod ima dva sovražnika, kapitalizem in komunizem. Prvi se javlja v obliki inozemskega tovarnarja in domačega liberalnega oderuha in sesa našim ljudem kri.« (Gospoda Smersuja prosimo, naj se potruji v našo redakcijo, kjer mi bomo lahko postregli s plačilnimi listi podjetij, kjer so gospodarji vse poprej kot liberalci.)

Shod je bil zaključen z navdušenim petjem himne »Hej Slovani!« Torej napredek!

Nova demokracija.

* Vidović, ustanovitelj etičnega pokreta, je dal inicijativno za osnovevanje jugoslovenskega narodnega pokreta Obnova. Pravila tega pokreta so detaljna, sistematska in dosledna, izšla so v posebni knjigi, obsegajoči 66 strani. Pravila sama se delijo v tri dele: »Kaj« (cilji), »Kako« (pota in sredstva), »Zakaj« (znanstvene osnove in pobude). Glavna misel vsega dela je spoznanje, da imajo vse socialne, nacionalne in plemenske težave v osnovi skupni vzrok: — padeč moralne vrednosti človeka. Ta najnovejši pokret hoče prečistiti in dvigniti politiko na višjo in dostojnejšo stopnjo nesebičnega stremjenja in dela za skupno dobro naroda in nacije. Posebno značilna so poglavja o demokraciji. »Obnova« tako demokracijo, ko je bila, odklanja, prav tako pa odklanja tudi fašizem. Mogoče bo imel Vidović več sreče z »Obnovo«, kot jo je imel s svojim etičnim pokretom.

Mlada Hrvatska.

* V Zagrebu je izšel nov tednik pod naslovom: »Mlada Hrvatska«. Urejuje ga dr. Vladimir Cicak. Prva številka piše med drugim v uvodniku: »Hrvatskemu narodu ni treba za svoj duhovni, kulturni in socialni razvoj šele iskati poti. Kajti ima jo tako sijajno začrtano na vsaki strani svoje preteklosti, v idejnih potezih svojih velikanov tam od najdaljše preteklosti do danes. Cuvajmo to, kar imamo in poglobljajmo to, poidimo v globino in neusmiljeno preganjajmo tiste, ki nam to smer življenja želijo obrniti na nevarne in sumljive poti.«

Sibniška »Tribuna« dostavlja temu članku svoj komentar in naštevajo tiste, ki so začrtali to hrvatsko pot: Kralja Tvrdka, Jurija Križanića, Pavla Vitezovića, Gaja, Draškovića, Jelčića in Strossmayerja, Račkega, Preradovića, Klaića itd., itd. Pa tudi Starčevića in njegove besede: »V Srbiji stanuje najplemenitejši del hrvatskega naroda.« Tudi besede dr. Ante Radića: »V tem je naša bodočnost — v slogi z našim narodom istega jezika in plemenata tukaj na jugu: od kranjskega Triglava in našega Jadranskega morja, pa tam do Črnege morja. Samohrvat! kot hočejo nekateri biti, to so samomorilci ali pa tuji slugi« — niso neznačilne.

Globoka izjava.

* Vidim, da sta slovenstvo in katolicizem podlaga mojega življenjskega dela.

Spoznam, da more samo močna povezanost s tema dvema principoma ohraniti Belo Krajino in zboljšati njen materijalni in moralni položaj itd., itd., itd.

Zato se zavežem s častno besedo, da bom dosledno izpolnjeval pravila BDDPlug in da se bom zmerom ravnal po geslu: na delo za narod in vero.

To izjavo je podpisalo 36 mladih abiturientov in akademikov, ki iz svoje lokalpatriotske perspektive prav malo vidijo, pa še manj spoznavajo!

Najbolj krepostna demokracija.

* »Izvestija«, organ Kominterne, poroča, da je prvi tajnik Sovjetske Delavske Zveze izročil španskim boljševikom vsoto 12 milijonov rubljev, t. j. 36 milijonov frankov, in sicer kot pomoč sovjetskih delavcev španski Ljudski fronti. Odposlancu Koljcovu (Židu Gimbargu) se je zahvalil Azama z naslednjimi besedami: »Sporočite svojemu narodu, da sta nas njegovo čuvstvo in pomoč globoko ganila. Vedno mi je bilo jasno, da velika sovjetska demokracija (!) ne more biti drugo kot solidarna s špansko demokracijo.«

Zdi se torej, da bomo kmalu lahko čitali nove komunistične krilatice: »Preko diktature demokracije k brezrazredni družbi«. Radi bi le še vedeli, kak tip te demokracije želijo slovenski demokrati: Tip »Španija 1936« ali tip »Sovjetija 1917«?

Sramota.

* Sramota je, da večina slovenskih listov, ki naj nas predstavlja pred slovenskim svetom, ne zna rabiti slovenskih imen. To se je pokazalo posebno pri zadnjih dogodkih v Rusiji, ko je zopet prišla cela vrsta ruskih imen na vrsto. Tu si čital spake kakor: Trockija, Trockijev, Krupskaja itd. Prvenstvo v tej zmedenosti je odnesel »Slovenec«, torej list, ki ob vsaki priliki drugim očita, da ne znajo slovenščine. Na ta način padamo nazaj v dobo, ko so Slovenci slavili še svojega Koseskija in Koseskita in čitali Koseskijeve pesmi. Rajni Levstik je imel mnogo jeze in truda, da je končno te zabite slovenske butice naučil, da naj vsaj slave Koseskega, če ga že morajo in naj čitajo tudi pesmi Koseskega, če so jim tako všeč. Človek bi mislil, da smo danes že tako daleč, da se take napake ne bodo v javnem tisku več ponavljale, saj so vendar vsi ti ljudje hodili v slovenske ljudske in celo srednje šole. Toda pisarijo se vse mogoče bedaste oblike. Če že tuji mrcvarijski naša slovenska imena, naj jih, oni ne poznajo naših jezikov! Da pa mi sami ne znamo sklanjati slovenskih imen, je sramota. Ko je umrl Gorki, ki se naravno sklanja: Gorkega itd., kakšna kolobocija nesmiselnih oblik se je pojavila v naših listih. Uredništva bi morala te vrste uredniške naučiti pravilnega pisanja. Kako pa izgledamo s takimi bedastočami pred drugim slovenskim svetom. Tudi Tolstoj ima v 2. sklonu samo Tolstega, ne pa Tolstoja, kakor to dopušča »Pravopis«. Take oblike so privilegij čifutskega, hrvatskega žurnalistskega žargona, kjer čitate n. pr. Zrinjskijev grad, Lisinskijeva opera itd. Je pač slabo znanje, kako malo se pri nas slavistika zaveda svojega slovenskega poslanstva, če njen Pravopis dopušča take neslovenske oblike kot je n. pr. Tolstoja. Le pogledajte češke ali poljske liste, kako pazijo na pravilne oblike slovan-

skih imen. Pri nas pa n. pr. onstran Sotle ne znajo sklanjati naših, (celo Maček jim dela težave!), mi pa njihovih ne.

„Pastor“ gasilni aparat

Dočim se v vseh modernih državah vrše ogromne priprave in organizira tehnika obrambe proti bodočim strahotam kemične vojne, je bilo pri nas na tem polju storjenega zelo malo. V zadnjem času pa zaznamujemo tudi pri nas izredne uspehe, ki pa so bili doseženi s privatno inicijativno in s polno moralno podporo odgovornih činitelev. V tem pravcu je treba predvsem za beležiti ogromen uspeh, ki ga je dosegla domača tvrdka »Pastor« v Zagrebu.

Eno najstrašnejših sredstev moderne vojne tehnike je brezdvoma termit bomba, ki razvija silovito vročino, pred katero ni nobena snov dovolj odporna. Pred nedavnim časom, ob priliki predavanja, ki ga je imel odbor za obrambo mesta Zagreba, in katerega se je poleg omenjenega odbora in predstavnikov naše vojske udeležila še velika množica ljudi, je po predavanju pristopil odbor za obrambo mesta k javnim eksperimentom. Pokazal je strahotne učinke, ki jih povzroča tekočina iz termitovih bomb na vse predmete, tako n. pr. na lesenih prarih, deskah, olju, bencinu in drugih lahko vnetljivih predmetih, pa tudi na železnih ploščah, ki so se spriči silne temperature začele topiti kot svinec. Ogromno presenečenje je pa vzbudilo dejstvo, ko je domača tvrdka »Pastor« s svojim gasilnim aparatom lokalizirala in pogasila v kratkem času ves požar, povzročen po teh termitovih bombah. Tvrdka »Pastor« je prešla spričo tega od vseh navzočih, predvsem pa od uradne komisije, ki je prisostvovala tej demonstraciji, najlaskavejše priznanje.

Preparat tvrdke »Pastor«, nameščen v posebnih priročnih aparatih, se more z izrednim uspehom uporabljati pri vsakem požaru, ter je posebno, ker se izdeluje v različnih oblikah in velikostih, prikladen za namestitve bodisi v tovarniških obratih, žagah ali avtobusih, v kinih in gledališčih itd. Imeti »Pastor«-aparat v svoji bližini, pomeni biti siguren pred vsakim požarom.

Na jesenskem velesejnu je tvrdka »Pastor« iz Zagreba razstavila svoje lične aparate. Imeli smo priliko videti te aparate, od katerih so bili nekateri že kar polnjeni ter pripravljeni za delovanje v primeru požara. Precizna izdelava teh aparatov zasluži v resnici največjo pažnjo ter je vzbujala tudi na razstavnem prostoru vsesplošno zanimanje mnogih interesentov.

Osemnajst let.

Dne 14. septembra 1936 je minulo osemnajst let, odkar so začeli bruhati na solunski fronti srbski in zavezniški topovi smrtonosni ogenj na postojanke združenih avstrogrških, nemških in bolgarskih čet. Ves dan je trajal ta strahotni ogenj, obnovil se je 15. septembra 1918 zgodaj zjutraj, nato pa naenkrat umolknil. S tem trenutkom so nastopile solunske čete, nim na čelu srbska vojska in jugoslovenski dobrovoljci pod poveljstvom takratnega prestolonaslednika, sedaj že blagopokojnega Kralja Aleksandra. S tem trenutkom se je začela dvigati zarja svobode nam, takrat še zasnuženim Jugoslovenom. Pod strahovitim navalom srbske vojske in jugoslovenskih dobrovoljcev se je ta zarja v najkrajšem času umaknila žarkemu solncu, ki je z vso svojo toploto obljelo svobodno Jugoslavijo in svobodni jugoslovenski narod.

Iz trpljenja in krvi je vznikla naša svoboda, na nešteti truplih znanih in nezanih junakov stoji temelji naše osvobodene in ujedinjene domovine. Kje so danes oni, ki so v svoji globoki veri v veliko bodočnost etnotnega jugoslovenskega naroda žrtvovali svoja življenja, in kje so oni, ki so gledali še pred 18 leti na te gigantske osvobodilne borbe z največjo skepsom in nevedoč, ali bi naklonili svoje simpatije mali nagajivi miški ali pa mogočim v viteški habsburški dinastiji. Razvoj dogodkov je prinesel odločitve, ki je definitivna, kajti s krvjo pridobljene dobrine se branijo in čuvajo z novo krvjo. Kljub poteku 18 let je hvala Bogu še dovolj Jugoslovenov, ki se zavedajo tega.

Vojni dobrovoljci.

(Razmišljanje bivšega cesarskega in kraljevega dvornega svetnika.)

»Koliko so tvegali, ko so šli med vojne dobrovoljce. Kjer je bila nevarnost največja, tja so jih pošiljali. Kaj jim je bilo prebiti v teh strašnih bojih. Tačas si pač nihče med njimi ni mislil, da se bo svet tako čudno sukal.«

Kruha pa le nimajo, čeprav so dobrovoljci, junaki in ne vem, kdo še vse! Do nobenega stalnega zaslužka ne pridejo, naj si še toliko prizadevajo.

Prav jim je, drugega niso zaslužili!»

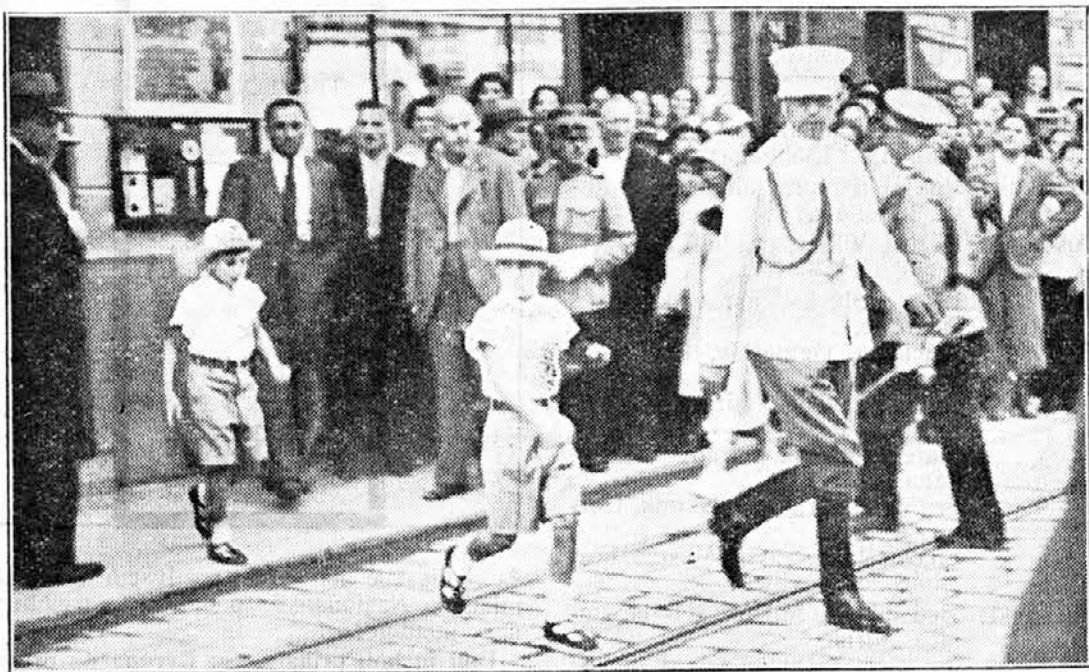
Na podlagi tega razmišljanja je izšel v »Sloveniji« z dne 4. septembra t. l. nekaj razgovor med dobrovoljci pod naslovom: »Vojni dobrovoljci«, ki naj si ga prečita vsakdo, da bo razumel odgovor vojnih dobrovoljcev, ki pride ob svojem času!

D O P I S I

Kraljeviča Tomislav in Andrej v Ljubljani

Dne 3. t. m. sta posetila Ljubljano Nj. Vis. princa Tomislav in Andrej. Njiju prihod je vzbudil veliko zanimanje občinstva, ki je z navdušenimi ovacijami sprejemalo visoka gosta. Kraljeviča sta obiskala poleg drugih trgovin tudi trgovino «Alpina» ter si z velikim za-

nimanjem ogledovala vse predmete, zlasti pa sportne potrebščine. Po obisku sta se zopet spremljana od burnih pozdravov občinstva, katerega se je nabralo veliko število ob vhodu v trgovino «Alpina» na Tyrševi cesti, odpeljala na Bled.

Nj. K. Vis. Tomislav in Andrej prihajata iz trgovine telovadnega orodja, sportnih potrebščin in smučí „Alpina“

Iz Ljubljane

«Kakor že večkrat prej, tako je tudi včeraj dobila Ljubljana od štirih predznih Hitlerjevcev-izzivačev, na svoje «ponosno» čelo sramoten žig hlapčevstva in še sramotnejše priznanje popolne inferiornosti.

Kaj se je neki zgodilo?! — O, nič posebnega, saj ni niti vredno, da bi človek omenil! Samo štirje od Sidmarke in Šulferaina plačani in poslani nemški kulturtregerji so nam ljubeznivo in fino ter gniljivo igrali po ljubljanskih ulicah plitve nemške marše in bedaste šlagerje, zraven pa seveda peli po nemško na ves glas, da je odmevalo daleč na okoli. Poslušalcev malih in velikih se je nabiralo okrog njih vedno več. Vsi so v ponižnem občudovanju poslušali te nemške kulturtregerje, bedasto so jih zijali brez razumevanja in pameti kakor čreda ovac, strme so jih gledali kot nekako višje razodetje, kot so pred stoletji bulili v prvega belega človeka divji prebivalci črne Afrike. Med vsemi temi ni bilo niti nega, ki bi bil vsaj od daleč razumel vso predrzno, premišljeno in preračunano početje v svrhu nemške propagande. Nikogar ni bilo, ki bi se zavedal, da vršijo takšni «brezpomembni» pohajkovalci nevarno propagando s svojim «nedolžnim» muziciranjem in nemškim petjem. — saj so bili «samo šlagerji»! In kar je najbolj nezasišano:

Med poslušalci so bili celo ljudje z znaki naših nacionalnih organizacij na svojih junaških prsih! Tudi ti so bili kakor vsi drugi — olikani, izobraženi, pametni, bogaboječji hlapci, obsojeni na večno suženjstvo!

Vprašam Vas, in na to imam kot borec za ustanovitev Jugoslavije vso pravico: «Zakaj dovoljate, da se nemoteno vrši nemška propaganda celo v srcu naše na vseh koncih obsekane, male, danes «še svobodne» deželice? Zakaj ničesar ne ukrenete pri oblasti, da take stvari prepreči?! In slednjič — če ni drugega sredstva — zakaj sviranja in prepevanja nemških pesmi po naših ulicah sami ne preprečite?!»

Mislím, da je pri naših razmerah, ko je vsled agresivnosti germanstva, nemškutarstva in ponemčencev ter z aktivno podporo iz inozemstva vsa naša banovina dejanska nacionalno ogrožena, vsako omalovaževanje takšnih in podobnih pojavov nedopustno. Zato je dolžnost vseh nacionalnih društev brez izjeme, da jih za vsako ceno preprečijo, ker edino organizirani, premišljeni nastopi bodo zalegli, končali z uspehom. Posameznik — kakor sem se včeraj sam zopet prepričal — ne doseže ničesar.

Ne pretiravam, ne delam iz muhe slona! Predobro poznam vso rafinirano, zagrizeno, do skrajnosti okrutno voljo germanstva, da nas

Tušek Stanko, Maribor:

Včeraj, danes, jutri...

Leto 1918! Po prestolici junaške Srbije se vale množice. Na statistem belcu jaha mož, ki z vidno ganjenostjo odzdravlja množici. Kakor na filmskem platnu se menja slika za sliko, narod se raduje, joka, pleše... Stoletja težko pričakovano doživljeje je spravilo iz mozgani in izbičani narod trenutno iz tira.

Slika se vrsti za sliko. Osiveli starček, invalid, objema svojega sina, v njegovi duši se dogaja nekaj nejasnega, nepojmljivega. Po licih, razoranah od preostanih vojniških grozot, mu polzijo solze — solze ponosa in sreče. Dvigne se, zbere svoje poslednje življenjske sile ter pozdravlja v smer, odkoder prihaja na belcu On — njegov brat, vojskovodja, sin Karadjordjeviča, Aleksander. Čutil je, da mora storiti svojo dolžnost — morda poslednjo, dolžnost vdanosti in spoštovanja. Starček invalid, ki je prebil svoje življenje v borbi za svobodo Srbije in ki se ni bal ne puške ne noža, je ob pogledu na Onega, ki je delil z njim vse bridkosti in težave, postal mehak — otročji...

Takih slik je bilo mnogo... Tako so pozdravljali stotisoči... Zavest zmagovalstva in misel na prestano gorje sta se zlili v eno: Ni bilo zastoj!

Narod je doživljal triumf in navdušeno pozdravljaval vračajočega se Aleksandra.

Ni se vračal sam... tudi Jugoslavija je tu... sto in stoletni sen... onstran granice stare Srbije je kriknilo: Jugoslavija... vendar enkrat! Vendar enkrat... saj ni mogoče doumeti!

Ljubljana, Zagreb, Split, Subotica in vsa ostala mesta, vse je pod dojemom svobode...

Lik Jugoslavije... narod raja... Slovenec, Srb, Hrvat su uvijek brat i brat! Cvetlice na grobovih naših narodnih velikanov so oživele...

In sledila je proklamacija združitve vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev s podpisom Aleksander. Kdo drugi se je tega zgodovinskega čina veselil bolj nego ON?

Orkan navdušenja je poleg in poklicani so pričeli s konsolidacijo nove državne tvorbe. Jugoslavija je potrebovala mir in spokojstvo. Um in pridne narodne roke so imele svobodno pot, da dosežejo to, kar je zamujeno. Zgodovina sodi pravično, nihče ni v stanu, da bi potvarjal minula dejstva. Če so-

dimo objektivno, brez pretiravanja, nam ne bo vseeno, kaj naj bo merilo pri ocenjevanju, kdo je bil oni faktor, kateremu gre največ hvaležnosti, da smo doživeli leto 1918. Da svobode ne prinaša pes na repu, to se je lahko prepričal najbolj površni zgodovinar in človek najbolj ozkega obzorja mora ravno Jugoslovenom priznati, da so za svojo svobodo žrtvovali vse. Preden je narod vriskal, se radoval in pozdravljaval vzhajajočo Jugoslavijo, je bilo treba prebroditi Albanijo, je bilo treba kupov mrlicev na Kajmakčalanu, na Ceru itd., je bilo treba trpljenja starcev, žen in otrok, da o raznih veleizdajških procesih v Zagrebu in Sarajevu, o streljih na ljubljanskem bazarju itd. niti ne govorimo. Vse to je bilo treba in nihče, ki bo pohitel v mislih nazaj, ne bo prezrl onih faktorjev, ki so žrtvovali vse moči, da jugoslovenski narod enkrat vriska in se raduje.

Z grobovi je posejana jugoslovenska zemlja! In če bi se zgodil čudež, da bi vstali mrtvi, prislulnihi in videli, kako se opravlja po njih osvobodjena zemlja?

Kaj bi videli... čujte!

Jugoslavijo!

Domovino — osvobodjeno, ki je prve dni svoje sreče po krivdi gotovih ljudi pozabila, kaj bo prinesla bodočnost. Narod, ki ni slab, je v svojem prvem navdušenju prezrl, da je sreča opoteča in da ljudje bolečih ambicij ležejo kukavičja jaja. Ob toploti narodne sreče se izležejo iz teh jajc človeku podobni stvori, ki jim pravijo politični tribuni, in ti zopet vsak po svoje, pod geslom, v nesrečnem letu rojene demokracije, množijo svoje vrste. In tako se je iz sreče in zadovoljstva izcimila Babiloncem podobna skupina, ki ji pravijo partija. Iz te partije so hote ali nehote odhajali disidenti več ali manj z nalogo, da izstavijo partijsko kopijo. Končno dobimo ducat partij in narod lahko po mili volji izbira.

To bi videli!

Nadaljnji razvoj je potem hitrejši in očitnejši. Partijski šefi sestavljajo vlade, eno bolj kalno kakor drugo. Dobljeno svobodo se izrabi do neverjetnih dimenzij in tiste, ki so zanj nekaj žrtvovali, se enostavno prezre. V skupščini je dan za dnem hrup in vpitje, po glavah narodnih mazilencev padajo stoli klofute itd. Junaštvo poslancev plačuje narod!

Jugoslovenski narod prisluškuje, a sosed onstran naših meja že računa z izdatnim dobičkom. Narodno in državno edinstvo izgublja svoj prvotni blesk in že se slišijo glasovi o amputaciji. Nikogar ni, ki bi zajezil razdeja-

uniči — a na drugi strani vso našo mizerno mlačnost ter hlapčevsko upogibanje tilnika pred vsem tujim, še posebno nemškim!

Op. uredništva: Ta dopis priobčujemo doslovno in se strinjamo. Vprašamo le še, kdo je mogel dati tem kulturtregerjem pravico, da pojejo in beračijo po ljubljanskih ulicah. Če so nastopali ti «pevci» v hotelu Miklič, kot smo naknadno zvedeli, se temu prav nič ne čudimo.

Mirna

V mirski dolini, posebno pa v okolici Mirne, je precejšnje število graščin. Ena izmed največjih je mirska graščina. Ta graščina ima za gozdarja g. Seppa Hornickyja, ki je češkoslovaški državlján, nemške narodnosti in protestantske vere.

Imenovani gospod se nikakor ne more privaditi misli in dejstvu, da živi v Jugoslaviji in uživa vso jugoslovensko gostoljubnost.

Čeravno imamo zakon o nastavitvi tujih gozdarjev in bi v smislu § 33. g. Hornicky ne imel mesta, da bi odjedal domačim brezposelnim kruh. Merodajne oblasti ne vodijo menda o tem nikake evidence, saj ima g. Hornicky možnost, da preganja ljudi reveže, ki nabirajo suhljad po grajskih gozdovih, da preganja našo brezposelno, že itak ubogo rajo, ki nabira maline po gozdovih.

Ni mu to še dovolj, hoče se mu še več. Hoče se mu sodniti in pravd, s katerimi ima posla z našimi ljudmi. Ali res ne velja za tega gospoda tudi § 33. zakona o gozdarstvu in nastavitvi tujih gozdarjev? Brezposelnost naših se vsak dan več, med seboj pa redimo ljudi, ki že davno spadajo preko meje tja, odkoder nam pošiljajo naše bedne brezposelne.

Prosimo oblast, da napravi tudi tukaj red. O priliki se še povrnemo na razne cvetke iz časa bivanja g. Hornickyja med nami.

Mirnčan.

Iz Pobrežja pri Mariboru

— Dne 28. avgusta je slavil naš brat Klemenčič Josip, nadučitelj v pokoj, svoj šestdeseti rojstni dan. Član in odbornik NO, od mladega neustrašen in neutrudljiv narodni borec, orač ledine na Pobrežju in še vedno mlad, kadar gre za narodno stvar. Mi Narodni Odborniki mu kličemo: «Bog Te živi še mnogo let!»

Pobrežje pri Mariboru svojemu mlademu kralju

— Tudi na Pobrežju smo obhajali prav slovesno rojstni dan našega mladega kralja Petra II. Na predvečer rojstnega dne je bila na pobudo Sokola povorka po Pobrežju, katere so se udeležila vsa nacionalna in kulturna društva. Povorko je otvoril župan g. Matija Volk, ki je poudaril, da pokažemo s to slavo tudi mi Pobrežjani svojo neomejeno zvestobo in vdanost svojemu Kralju.

Nato se je razvila povorka s Sokoli in njih zastavo ter delavsko godbo Hutterjeve tovarne na čelu. Sledili so jim občinski odborniki z g. županom, gasilski naraščaj in gasilci z bakljami, zastopniki NO, delavsko kolesarsko društvo in kolesarsko društvo «Perun», sportsko društvo «Slavija», Strelska družina in druga društva.

nje, nikdo si ni več na jasnem, kaj bo prišel jutrišnji dan.

Pa vendar je usoda, ki Jugoslovenom ni bila nikdar naklonjena, to pot storila izjemo. Usodni strelji v skupščini so izbili sodu dno. Sledil je zgodovinski 6. januar, ki je z enim zamahom spremenil oblastnost političnih partij in njenih šefov v pokornejši stadij. Bevska joče politično ščene se je s prirodno potuhnenostjo zarilo v svoj hlev.

Med Menoj in narodom ne sme biti posredovalcev! Besede kralja in narod je razumel. Narodno in državno edinstvo hočem izvesti do konca, je bilo energično poudarjeno v manifestu in narod je vedel, da država, kateri na čelu stoji Aleksander Karadjordjevič, ne bo plen ambicij posameznih političnih trotoev.

Dogodki so šli svojo pot. Kralj Aleksander, mož kremenitega značaja in odločnih dejanj, če je šlo za dobro naroda, je svedeno obljubil, da bo, ko bo dosegel pomirjenje sprtih bratov, vrnil narodu vse odvzete politične svoboščine. Dosledno je izpolnil svojo obljubo, narod si zopet svobodno volil svoje zastopstvo. Četudi prehitra, je bila ta vladarjeva gesta zadostno sprječevalo njegove močnatosti in viteštva.

In sedaj je usoda znova zadivljala z vso svojo krutostjo. Ni še bilo dovolj, da liči Jugoslavija enemu samemu velikemu grobu. Ni še bilo dovolj žrtev, joka in stoka. Prišel je nov udarec — strašnejši od vseh dosedanjih...

Maršej! Ves jugoslovenski narod je jokal in stiskal pesti: žalost se je mešala z grozo in obupom, a tam preko sta si Pavelič in Perčec zadovoljno mela roke.

Maršej! Prokletto mesto!

Tako je bilo včeraj!

In danes! Mučeniška smrt Aleksandra je trenutno poklicne spravila k pameti. Poslednja želja, skoraj prošnja kraljeva «Čuvajte Jugoslavijo!», je prinesla izdatno streznjenje in čutili je bilo precejšen odpor proti vsemu, kar smrdi po včerajšnjih prilikah.

Ne dolgo — saj danes se politični kazalec kaj sumljivo suče ter pokazuje smer v ono dobo, ko je narod videl v vsakem demagogu svojega voditelja. Razna vprašanja rastejo kakor gobe po dežju in narod se po zaslugi političnih špekulantov ogreva za vse ono, kar mu kdo natveja in kar bi njemu samemu samo škodovalo. Razne parlamentarne in izvenparlamentarne opozicije, razne plesnive koalicije, pofi in zbori ter tem slični priveski, potem tisto napihnjeno slovenoborstvo in hrvatski zmaji, vse to po zaslugi narodne lahko-

Sprevod se je vil po pobreških ulicah in razlegali so se veseli vzkliki mladine «Živel naš mladi kralj!», «Živela kraljica Marija!», «Slava kralju Mučeniku!», «Živela naša vojska!», itd. Medtem, ko se je vila povorka po ulicah, je na Sokolskem telovadišču goril kres, proti nebu so pa švigale rakete v državnih barvah. Naposled je krenila povorka na letno telovadišče, kjer je imel brat starosta Požar lep govor o našem ljubljanskem Kralju. Povzel je besedo tudi brat Klemenčič, ki je dejal, da si upamo tudi mi Pobrežjani sami nastopiti, ker nas je dovolj, da častno proslavimo rojstni dan svojega mladega Kralja! Ljudstvo se je nato razšlo.

Drugi dan ob enajsti uri je bila slavnostna proslava, katere so se udeležila zgoraj omenjena društva. Brat starosta j imel slavnostni govor, sledili sta dve deklamaciji. Društvo «Zarja» je zapelo državno himno «Bože pravde» in par narodnih pesmi, za zaključek pa je zapelo vse prisotno ljudstvo «Hej Slovani».

Trbovlje

— Rojstni dan Nj. Vel. Kralja Petra II. je proslavil nacionalni živelj naše doline nad vse pristrčno. Na predvečer je že priredil Sokol s svojo godbo na čelu lepo bakljado, katere se je udeležilo razen pripadnikov drugih narodnih društev posebno veliko število sokolske mladine, katere je navdušeno vzklakala Kralju-Sokolu in nedeljivi Jugoslaviji. Ob cesti, kjer se je vila povorka, so bile hiše okrašene z državnimi zastavami, okna pa razsvetljena, posebno lepo pa v rudarskih hišah, kjer so izstavili še slike našega mladega Kralja. Najsiromašnejši so jih izrezali iz časopisov in prilepili na karton... Le hiše pristavšev «Slovenskega doma» so bile zavite v popolno temo — tako, kakor da ne bi vedeli, da slavimo srečni rojstni dan vladarja Jugoslavije. Ne razumemo, čemu se niso pridružili temu našem veselju, še bolj se pa čudimo, ko čitamo v tem listu 9. t. m. naslov «Brez časti in spoštovanja» dopis iz Trbovljev polno gneva na vse, kar ne trobi slepo v njihov rog, posebno pa na sokolstvo — in izjavo o svoji državnosti in zvestobi Kralju in domovini in končno objavo, da so gradili Jugoslavijo že takrat, ko Sokola še nikjer ni bilo. Dejanja in pisanje sta v popolnem navzkrižju! Nikdo nima monopola v Jugoslaviji na državnost, pač pa vsakdo dolžnost, da tudi javno izraža svoja čustva udanosti in ljubezni do Kralja in Domovine. In tu bi mogli in morali korakati vsi skupno! To je pa pozabil dopisnik «Slovenskega doma» pojasniti v svojem članku...

Po bakljadi je priredila NO velik kres na letnem telovadišču Sokola, kateremu so odgovarjali kresovi na sosednjih gričih. Izdatkov za bengalski ogenj in rakete je bilo preko 200 Din. Na javen poziv k prispevanju za stroške te prireditve so darovali: CMD 20 Din, Orjem 20 Din, Sokol 40 Din, nameščenci rudniškega konzuma 23 Din, ostali so pa tudi to značilno prezrli. Dejanja in pisanje sta tu zopet v navzkrižju! Kljub temu pa je bilo narodno veselje veličastno in bo tako tudi vedno ostalo na predvečer rojstnega dne Kralja Jugoslavije. Drugi dan je pa priredil Sokol v svojem domu naraščajsko akademijo z zaoblubo, katero je posetilo veliko število zavedne publike.

vernosti, sijajno uspeva. Tu več, tam manj, vse pa sliči že sprčo svoje pretiranosti na tisto žabo, ki je hotela postati vol. In če pri tem vzamemo v poštev prebujajočo se ljudsko fronto, enostavno kopijo tujine, potem razne pobune tistih, ki boleloha na raznih namišljenih vprašanjih, izključeni niso razni levičarski hohštaperji, ki so si pri Marxu nagrabili nekoliko preveč zelja, moramo priti do zaključka, da današnja doba ne zaostaja za včerajšnjo, v marsičem smo na slabšem.

«ČUVAJTE JUGOSLAVIJO!»

Če bi se zgodil čudež... in bi mrtvi vstali in videli, z njimi tudi On, ki je žrtvoval svoje življenje za narodno dobro. Kako bi sodil vse to?

Pa mrtvi spijo in z njimi On — kuj si narod svojo usodo... Čudeža ni...

Njega ni — to čutimo danes in bomo čutili...

Maršej! — Prokletto!

Kakor na filmskem platnu se vrsti slika za sliko bežen pregled neverjetnih možnosti in čudežnih kontrastov.

In kako bo jutri?

Nekje sem čital: Jugoslavija, ljubim tvoje gore, tvoje planine, tvoje vode; ljubim tvoje junake in tvoje spomenike; enako ljubim tvoja mesta, belo Ljubljano, kraljevi Zagreb, zgodovinski Beograd, tuborni Niš in v trpljenju preizkušeno Skopje, starodavni Dubrovnik in Sarajevo...

Torej besede ljubezni in ljubavi.

Kdo se ji more upreti?

Verjamemo in tudi moramo verjeti, da bo kult ljubavi in lepote prežl vsa srca Jugoslovenov. Želim, da se bo to zgodilo jutri, kar je bilo včeraj in kar je danes, naj se izroči pozabljenosti tako, da bo ves jugoslovenski narod jutri plesal srečnejše kolo.

Čuvajmo Jugoslavijo!

Ali bo narod, ki šteje med svoje sinove slavne hrvatske Šubice in Zrinjske, slovenske Ravbarje in Lambergarje, srbske junake Obiliče, Lazarje, Karadjordjeviče, junaške hajduke, pozabil na Aleksandrovo oporoko?

Ne bo, ker to bi bil zločin!

Vsi dobri jugoslovenski nacionalisti bodo vedeli, kako se loči dobro od slabega, med razumom in ostrožjo, med resnico in lažjo. Bilo včeraj, bilo danes, jutri bo drugače...

Tako bo to, prepričani smo! Vi drzni plesalci nad grobovi padlih herojev za jugoslovensko svobodo.

Tako bo to — jutri!

Jesenice

— *Pota in misli na predvečer kraljevega rojstnega dne.* Po par politično pabarvanih manifestacijah v zadnjem času so Jesenice v soboto, dne 5. t. m., doživele tudi tretjo, posvečeno Njemu, edinemu in tako srčno zaželenemu vodji bodočnosti vseh Jugoslovenov, mlademu kralju Petru II. Zdi se pa, da smo tudi ob takih prilikah deljeni, saj se naši «lojalni» rdečkariji za take stvari sploh ne zanimajo, pa je tudi mnenja, da se kaj takega ne tiče in da bi bilo preveč, da bi se tudi ona premaknila s svojega nevtralnega ozemlja in kakor doma tudi na cesti pokazala, da smo, če že ne sicer nikjer drugje, vsaj v ljubezni do svojega kralja, edini ne samo v besedah, temveč tudi v dejanjih.

Povorka, ki so jo tvorili zastopniki in članstvo vseh jeseniških in okoliških nacionalnih društev, je bila to pot divna priča, da jugoslovski nacionalni čut na naši meji še ni zamrl, temveč celo silno raste, čeprav mu v sodobnih življenjskih prilikah ni ravno z rožicami postlano. Sama iz sebe se dviga in utrjuje zavest skupnosti, naj si bo kraljevo ali državno nacionalne. Pač zdrav pojav, ki nam utrjuje vero v lepo bodočnost, ki jo Jugoslavija mora doživeti.

Poslopja, mimo katerih so strumno stopale in mlademu kralju navdušeno vzklikale čete Sokolov, Odrbranašev, gasilcev in mnogih drugih nacionalnih, sportnih, stanovskih in kulturnih društev, so bila vsa v zastavah. Ponekod smo opazili tudi razsvetljavo na oknih in pred hišami. Prav posebno svečano sta bili razsvetljeni poslopji mestne občine in železniške postaje ter Sokolski dom. Ko bi pa tudi vsi hišni gospodarji, posebno pa oba naša učna zavoda, ki tolikokrat povdarjata obmejno važnost svojega poslanstva, poskrbeli za svečanost vsaj toliko, kakor ob raznih verskih svečanostih, bi se Jesenice še mnogo bolj postavile. Nemogoče kaj takega ni, saj so pred in med vojno večkrat kar tekmovali med seboj, kdo bo lepše napravil.

Sokolska akademija po končanem obhodu je izpadla nad vse pričakovanje lepo. Skrbno izbran in odlično izvajen spored je pokazal, da Sokol pridno deluje in vzgaja svoje članstvo, posebno mladino, v pravem in iskrenem jugoslovenskem duhu. Prisrčna deklaracija male Ivce Lapajnetove, zanosen nastop Sokoliča Stravsovega Francita, ljubka ritmična igrice deklic z žogami, tri krasne žive slike naraščajnikov, resen nastop mladinskega orkestra, srebrni glasček solistke Frlanove, sigurni nastop olimpijskega tekmovalca Pristova in mogočni akordi sokolske godbe — vse ta pestri program je bil krasen dar, simboličen dar dela, napredka in hotenja Najvišjemu Sokolu za Njegov rojstni dan.

Slavnostni govornik, mladi br. Rosenstein, je v pesniškem zanosu govoril o kralju Slavljencu ter na koncu pozval vse članstvo na resno delo. Kaj škoda, da njegovih besed niso slišali ravno oni, ki so jih izžvali. Sokolske vrste namreč še niso čiste in do poslednjega pripadnika prekajene s sokolskim duhom. Koristolovci in spletkarji so se pomešali med nje kot smeti v kolesje dobre ure, kar znači, da je delo ovirano. To bo treba očistiti, pa brez pardona. Ne številčna, marveč moralna moč vodi k napredku in zmagi! Tudi s to mislijo naj se bavi začeta petletka!

Kakor so se ta dan v ozračju harmonično združili kresni ognji, odsvit lampijončkov in raketi ter mogočni glasovi himne «Hej Slovani» iz vse države v eno samo lepoto, ki je prešinila sveto noč našega naroda, tako se združimo vsi iskreno jugoslovensko čuteči v enem hotenju: Zmagati s skupnim delom, s skupnimi žrtvami, z nesebičnostjo, neljubosumnostjo in z bratskim podpiranjem drug drugega!

Kako se rešuje socialno vprašanje na Jesenicah?

— Na tukajšnji osnovni šoli je g. Smolej B. vsled onemoglosti in 20 letnega službovanja najavil pred kakimi osmimi meseci svoj odstop kot šolski sluga. Kljub dolgotrajni odpovedi ni bilo nikjer videti nobenega razpisa za to mesto, niti s strani g. šolskega upravitelja niti s strani upravnega šolskega sveta. Po Jesenicah se je kmalu zvedelo, da bo to mesto

prazno, vsled tega se je prijavilo večje število prosilcev. Med njimi se je ponudil tudi g. Znidaršič, sluga v Sokolskem domu s tremi delovnimi močmi, katere bi bile vsak čas na razpolago. Je sposoben za vsako delo, živi pa skoraj v bedi, ker nima nobene fiksne plače razen nagrad, ki jih dobi za čiščenje prostorov. Gospod šolski upravitelj pa je odklonil to ponudbo ter sklenil pogodbo z g. Mihelič Jakobom, ki dela pri KID in ima okroglo 2000 Din mesečne plače, njegova žena je pa še do zadnjega delala v neki tvornici v Lescach.

Vprašamo g. upravitelja in cenjeni upravni šolski svet: Kdo izmed teh dveh je bolj potreben? Ali g. Mihelič, ki zasluži preko 2500 Din na mesec ali g. Znidaršič, ki nima ničesar in mnogi drugi? Ali ni to v nebo vpioči greh? Če bomo na tak način reševali krizo, potem naj se vse skup neha. Pripominjamo, da se je nadelal vsak delavec, ki dela pri KID osem ur, toliko, da mu ni treba še posebnih del izven tovarne. Kdor pa ne more z eno službo preživljati sebe in svojo družino, naj se pa nikar ne ženi.

Vodstvu KID in vsem trem strokovnim organizacijam priporočamo, da se za take stvari zanimajo ter zaposle le take delavce, ki bodo z enim zaslužkom zadovoljni.

Gornji Grad

— *Rojstni dan našega kralja* smo proslavili pri nas prav iskreno in primerno našim kraljevnim razmeram. Na predvečer rojstnega dneva je Narodna odbrana skupno z Gasilsko četo in Sokolskim društvom organizirala bakljado po mestu, katere se je udeležila tudi številna sokolska mladina z lampijoni. Pri okusno okrašenem, nedavno odkritem spomeniku blagopok. viteškega kralja je ves sprevod obstal in v svitu bakelj in lampijonov je imel predsednik krajevnega odbora NO brat dr. E. Mejak patriotičen nagovor, nakar so navzoči zapeli državno himno in vzklikali «Slava blagopokojnemu kralju». «Živel Njegov Veličanstvo kralj Peter II. in kraljica Marija». Pred bakljado je Sokolsko društvo v svojem domu imelo svečano sejo, katere se je udeležilo tudi naše članstvo in pri katerem je starešina Sokola br. dr. Rak prečital poslanico in imel priložnostni nagovor. Med bakljado je gorel daleč okoli viden kres na vrhu Sv. Florjana, ki ga je dala zažgati NO. Izložbe trgovcev so bile okusno okrašene s slikami našega kralja in kraljevske rodbine, lepo je bilo okrašeno tudi sresko načelstvo, na oknih so gorele sveče in lampijoni, z vseh hiš so visele državne trobojnice. Drugi dan, 6. septembra t. l., se je vršila dopoldne ob 10. uri slovesna služba božja, katere so se udeležili zastopniki oblastev in uradov, vse nacionalne organizacije, šolska mladina in številno občinstvo. Krajevni odbor NO je odposlal maršalatu udanostno brzojavko.

NAŠ POKRET

Novi Oblastni odbor NO v Ljubljani.

Na svoji seji od 14. septembra 1936, katero je sklical na skupščini izvoljeni predsednik dr. Dular Milan, se je konstituiral novi Oblastni odbor tako:

Upravni odbor:

Predsednik: Dr. Dular Milan, direktor vele-sejma, Ljubljana;
podpreds.: Barle Janko, mestni župnik, Ljubljana;
tajnik: Parzer Karel, uradnik Mestne hranilnice, Ljubljana;
blagajnik: Kobenter France, uradnik Združenih papirnic, Ljubljana;
odborniki: dr. Dolar Simon, direktor drž. gimnazije, Kranj, Farčnik Ivo, uradnik TPD, Hrastnik, Kalc Jakob, stavbenik, Ljubljana, Kregar Jože, medicinec, Ježica, Lipnik Janko, dimnikarski mojster, Ljubljana, dr. Lulik Ivo, odvetnik, Ljubljana, Prosenc Radovan, profesor, Ljubljana,

dr. Rant Jože, zobozdravnik, Ljubljana, Santel Bojan, dipl. phil., Ljubljana, dr. Turk Ernest, profesor, Ljubljana, Zvan Andrej, učitelj, Jesenice;
namestniki: Boltauzer Roman, uradn. OUZD, Ljubljana, Jamnik Alojzij, dipl. agr., Ljubljana, Kosec Lipe, namestn. drž. opere, Ljubljana, Prinčič Eduard, učit., Ljubljana.

Nadzorni odbor:

Predsednik: Sterlekar Milan, uradnik Mestne hranilnice, Ljubljana;
preglednik: Roš Boris, uradnik mont. uprave, Ljubljana;
delovodja: Dežela Viktor, uradnik drž. žel., Ljubljana;
člani: Bizjak Slavko, upravnik pošte, Domžale, Fincinger Ognjeslav, kov. mojster, Zagorje, dr. Jamar Tone, zdravnik, Ljubljana, Matelič Miroslav, trgovec, Ljubljana, dr. Mejak Ernest, odvetnik, Gornji Grad, Spicar Jaka, rav. Mestne hranilnice, Radovljica;

namestniki: Bedenikovič Mihael, šef žel. stanice, Mirna, ing. Cerjak Dinko, sreski šumski referent, Novo mesto, Penko Miško, žel. uradn., Blanca.

Kot tej seji, bo prisostvoval tudi bodočim sejam Oblastnega odbora in njegove eksekutive prejšnji predsednik br. dr. Cepuder Josip kot član Središnjega odbora NO v Beogradu.

Središnji odbor Narodne Odbrane v Beogradu - je potrdil novoizvoljeni upravi:

Krajevnega odbora N. O. na Jesenicah:

Upravni odbor: Predsednik: Zvan Andrej, učitelj, Javornik; podpredsednik: Puc Matevž, delavec, Jesenice; I. tajnik: Trojar Janko, tov. nam., Jesenice; II. tajnik: Gorup Adalbert, tov. uslužb., Jesenice; I. blagajnik: Svetlin Jože, tov. nam., Javornik; II. blagajnik: Zupan Jože, šped. pom., Jesenice; odborniki: Starič Jože, delavec, Hrušica; Sorli Matej, ključavničar, Javornik; Zvan Pavle, kurjač drž. žel., Jesenice.

Nadzorni odbor: Predsednik: Pirc Lojze, železničar, Hrušica; pregledniki: Gusev Aleks., žel., Hrušica; delovodja: Zvan Ivan, ključavničar, Javornik.

Krajevnega odbora N. O. v Hrastniku:

Upravni odbor: Preds.: Farčnik Ivo, rudn. nam.; podpreds.: Hofbauer Lojze, učitelj; tajnik: Potisek Stane, steklar; blagajnik: Pardubsky Rajko, učitelj; odborniki: Draksler Blaž, strojevodja; Menih Jože, rudar; Rutar Stane, šef stanice; Šoštar Karl, rudar; namestnik: Zorčič Stane, rudar.

Nadzorni odbor: Dolinšek Miloš, rud. nam.; Plazar Ivan, uradnik steklarne.

KNJIŽEVNOST

Nova številka «Naše volje».

Dne 18. t. m. je izšla nova številka «Naše volje» s prav zanimivim gradivom. List «Na-

ša volja» je namenjen predvsem nacionalni mladini. Nacionalisti, podpirajte stremljenje naše mladine!

Bolj in bolj prihaja vsa Evropa do prepričanja, da bo morda že v nekaj desetletjih prenešeno težišče svetovne politike na rumeni kontinent, v Azijo, in da se bo kmalu začel boj za nadvlado med belo in rumeno raso. Japonci, ta narod, ki pred sto leti še ni prav nič pomenil, se z vročino naglo širi in odjeda zastarelim azijskim državam zemljo za zemljo. Najlažje ga primerjamo ognjeniku, ki zajame s svojo lavo vso okolico. V čem pa je velika moč tega žilavega naroda? Kako je mogoče, da je z neznatnih otokov razširil svojo moč tako daleč, da sega s svojo trgovino po vsem svetu in uničuje domače industrije? Znano je, da so Japonci narod, ki doslej v svoji zgodovini še ni izgubil nobene vojne in ki mu tudi največje prirodne katastrofe niso mogle zatreti širjenja. Bistvo vseh japonskih uspehov je v značaju Japonca samega. Japonec je suženj svojih narodnih idej, zanje da vse, tudi življenje, tudi ljubezen. Kakor otrok se nam zdi, a vendar je v resnici visoko nad nami. Pravkar je izšla v založbi «Evalit» knjiga češke pisateljice Lidije Merlinove «Ljubezenska pesem Azije», ki bo nedvomno med najboljšimi izbranimi prevodi tega leta. V njej spoznamo resnično Japonsko in Japonca, kakršen je v dnu svojega bistva — odločen fatalist, čeprav je na zunaj kakor porcelanska lutka. Spoznamo ga v ljubezni in trpljenju, v sreči in vdanosti v usodo. Junak je mlad japonski umetnik in eden najspretnjših voditeljev japonske vojninske službe. Sreča in zaljubi se v angleško slikarico, ki ga ljubi in vara. Trpi zaradi njenih muh, a vendar bi dal vse zanjo. Toda naposled ga pokliče domovina in mu ukaže, da mora iti v zanesljivo smrt. Brez pomišljanja stori to z besedami, da Japonci ne bo pomagala do vlade nad svetom umetnost, ampak orožje. — Knjiga «Ljubezenska pesem Azije» je ena izmed desetih, ki jih je izdala založba «Evalit» v svojem letošnjem programu. V knjigarni stane broširana 30 dinarjev.

ŠPEDICIJA TURK LJUBLJANA

prevzema

OCARINJENJE

vseh uvoznih in izvoznih pošiljk, in to hitro, skrbno in po najnižji tarifi. Revizija po njej deklariranega blaga in vse informacije brezplačno.

Telef. interurban 24-59, Vilharjeva cesta 33 (nasproti cerinarnice)

PREVAŽANJE

vsakovrstnega blaga, bodisi kuriiva, strojev, selitve itd. v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi na konjsko vprego kakor tudi s tremi najmodernejšimi avtomobili.

Telef. interurban 21-57, Masarykova cesta 9 (nasproti tovornega kolodvora)

Naša gospodinja

uporablja za pranje perila vedno le

Hubertus milo in
Perion pralni prašek

ker sta kvalitetna domača izdelka!

Pipar & Cie., Ljubljana

Kem. kom. družba z o. z.

Direktni import izven kartela

Pisarna: Resljeva cesta št. 2

Skladišče: Vilharjeva cesta

Bencin / Petrolej / Pensyl. avto
olje / Amk. cilindrska in strojna
olja / Sirovine za razne industrije

Telefon štev. 23-34, 28-34